



TÜRK CEZA KANUNUNDA ÖRGÜT FAALİYETİ ÇERÇEVESİNDE İŞLENEN SUÇ KAVRAMI VE ÖRGÜTLE BAĞLANTILI DİĞER NİTELİKLİ HALLER*

The Concept of Crime Committed within the Framework of Criminal Organization Activity under the Turkish Penal Code and other Aggravated Forms Related to Criminal Organizations

Beyzanur YAZAR*

ÖZ

Türk ceza hukukunda örgütlü suçluluk, bireysel suçlara kıyasla daha ağır bir haksızlık içeriği barındırması nedeniyle özel bir düzenleme alanına sahiptir. Ayrıca suçun işlenmesini sistematik biçimde kolaylaştıran yapısal niteliği sebebiyle de ayrı bir önem taşımaktadır. TCK m. 220’de düzenlenen suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, bu çerçevenin temelini oluşturmakta ve özellikle amaç suçların işlenmesine zemin hazırlayan araç suç niteliği taşımaktadır. Bu sistem içinde başlıca tartışma alanlarından biri, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suç kavramının içeriğinin ve sınırlarının belirlenmesidir.

TCK m. 220/5 uyarınca örgüt yöneticilerinin, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan ayrıca fail olarak sorumlu tutulması, ceza sorumluluğunun şahsiliği ve hukuki belirlilik ilkeleri bakımından kavramsal bir açıklama ihtiyacını beraberinde getirmektedir. Buna ek olarak, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar yalnızca TCK m. 220 ile sınırlı olmayıp kanunun özel hükümler kısmında da birçok suç bakımından nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Çalışmada benzer bir kavram olarak örgüt adına suç işlemeye de yer verilmiştir. Ayrıca “örgütün korkutucu gücünden yararlanılarak suç işlenmesi” ile “örgüte yarar sağlamak maksadıyla suç işlenmesi” gibi örgütle bağlantılı diğer nitelikli haller de uygulamada bu alanla kesişmekte ve çoğu zaman kavramsal karışıklıklara yol açmaktadır.

Çalışmada, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suç kavramı çeşitli tartışmalı noktalarla birlikte değerlendirilmiş, ardından örgütle bağlantılı diğer nitelikli haller yargı kararları ve doktrindeki yaklaşımlar ışığında karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Çalışmayla birlikte örgütle bağlantılı olarak suç işlenmesi halinde

- **Gönderi:** 02.06.2026 - **Kabul:** 30.06.2026 | **Received:** 02.06.2026 - **Accepted:** 30.06.2026.

Bu çalışma, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Doktora Programı’nda tamamlanmış olan “Suç Örgütü Yöneticilerinin Örgütün Faaliyeti Çerçevesinde İşlenen Suçlardan Dolayı Sorumluluğu Meselesi ve Uygulamamız” başlıklı doktora tezindeki tartışmalardan faydalanılarak üretilmiştir.

- * Arş. Gör. Dr., Çukurova Üniversitesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, Adana, Türkiye
✉ byzyazar@gmail.com • ORCID 0000-0002-2261-5618.

Atıf Şekli / Cite As: YAZAR, Beyzanur (2026). Türk Ceza Kanununda Örgüt Faaliyeti Çerçevesinde İşlenen Suç Kavramı ve Örgütle Bağlantılı Diğer Nitelikli Haller. ÇÜHAD, (10), 241-268.

İntihal / Plagiarism: Bu makale bir intihal engelleme yazılımı aracılığıyla denetlenmiş ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. / This article has been checked via a plagiarism prevention software and reviewed by at least two referees.



Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

sorumluluğun sınırlarının belirlenmesine yönelik daha tutarlı ve sistematik bir çerçeve ortaya konulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Örgütlü Suçluluk, Suç Örgütü, Örgüt Faaliyeti, Örgüte Yarar Sağlama Maksudı, Örgütün Korkutucu Gücü.

ABSTRACT

In Turkish criminal law, organized criminality is subject to a distinct legal framework due to its greater degree of unlawfulness compared to individual crimes. It also carries particular significance because of its structural nature, which systematically facilitates the commission of crimes. The offence of establishing an organization for the purpose of committing crimes, regulated under Article 220 of the Turkish Penal Code, constitutes the foundation of this framework and serves as an instrumental offence that paves the way for the commission of predicate offences. Within this system, one of the principal areas of debate concerns the content and limits of the concept of crimes committed within the framework of organizational activity.

Pursuant to Article 220/5 of the Turkish Penal Code, holding leaders of criminal organizations additionally liable as perpetrators for crimes committed within the framework of the organization's activities gives rise to a need for conceptual clarification in terms of the principles of personal criminal liability and legal certainty. Furthermore, crimes committed within the framework of organizational activity are not limited to Article 220 of the Turkish Penal Code; they are also regulated as aggravated forms of numerous offences in the special provisions section of the Code. The study also addresses the concept of committing a crime on behalf of a criminal organization. In addition, other organization-related aggravated forms, such as committing a crime by taking advantage of the intimidating power of the organization or committing a crime with the purpose of benefiting the organization, intersect with this field in practice and frequently lead to conceptual confusion.

In this study, the concept of crimes committed within the framework of organizational activity is examined together with various controversial issues. Subsequently, other organization-related aggravated forms are comparatively analyzed in the light of judicial decisions and doctrinal approaches. The study aims to establish a more coherent and systematic framework for determining the limits of criminal liability in cases where crimes are committed in connection with a criminal organization.

Keywords: Organized Criminality, Criminal Organization, Activities of a Criminal Organization, Purpose of Benefiting the Organization, The Intimidating Power of the Organization.

GİRİŞ

Toplumsal düzeni, kamu barışını ve güvenliğini en yoğun şekilde tehdit eden suçluluk modellerinin başında örgütlü suçluluk gelmektedir. Bireysel suçluluğa kıyasla daha yüksek bir haksızlık içeriği barındıran ve suçun işlenmesini kolaylaştıran bu yapılara yalnızca dahil olmak modern ceza hukuku sistemlerinde bağımsız birer haksızlık tipi olarak ele alınmaktadır. 5237 sayılı TCK m. 220'de bulunan "suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu" da bu tehlikeliliğin bir yansıması olarak doktrin ve uygulamada kendine özgü özellikleriyle öne çıkmaktadır. Kanun koyucu bu suç tipini düzenlemek suretiyle toplumun karşılaşılabileceği potansiyel zararları henüz suç işlenmeden, hazırlık aşamasında engellemeyi hedeflemiştir.

Örgütlü suçluluk denildiğinde hem pratik hem de teorik açıdan açıklığa kavuşturulması gereken en önemli meselelerden biri “örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suç” kavramıdır. Bu kavram, özellikle örgüt yöneticilerinin bu suçlardan dolayı sorumluluklarının belirlenmesi bakımından kritik rol oynamaktadır. Zira TCK m. 220/5’in ikinci cümlesinde yer alan “Örgüt yöneticileri, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılır” hükmü uyarınca örgüt yöneticileri bu kapsamda işlenen tüm suçlardan dolayı fail olarak sorumlu tutulmaktadır. Bu nedenle bir suçun örgütten bağımsız mı yoksa örgüt faaliyeti çerçevesinde mi işlendiğinin belirlenmesi, sorumluluğun kapsamını doğrudan etkileyen belirleyici bir unsurdur.

Benzer şekilde TCK m. 220/4’te, örgüt faaliyeti çerçevesinde suçun işlenmesi durumunda ayrıca bu suçtan dolayı cezaya hükmolunacağı düzenlenmiş ve böylece failin hem işlediği suçtan hem de örgütteki konumuna göre TCK m. 220 kapsamında sorumluluğu öngörülmüştür. Ayrıca TCK m. 220/5’in ilk cümlesi uyarınca, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarda çocukların araç olarak kullanılması da örgüt yöneticileri bakımından daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal olarak kabul edilmiştir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu da suç örgütü kavramının tanımı ve unsurlarının belirlenmesi kadar, hangi suçların örgütün amacı ve faaliyeti kapsamında sayılacağının belirlenmesinin önemine dikkat çekmektedir¹.

Belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesi’nin (AYM) iptal kararı² öncesinde örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suç kavramına benzer bir biçimde TCK m. 220/6’da “örgüt adına suç işlemek”ten de bahsedilmekteydi. Söz konusu hüküm AYM tarafından iki kez iptal edilmiş ve son iptal kararından sonra da kanun koyucu konuya ilişkin herhangi bir düzenleme yapmamıştır. Netice olarak örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişinin, suçu örgüt adına işlemesi ayrıca cezalandırılmamaktadır. Konunun önemine binaen örgüt adına suç işleme kavramına da çalışmada ayrıca yer verilmiştir.

Öte yandan, örgüt faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi yalnızca örgüt suçlarına özgü olmayıp TCK’nın çeşitli hükümlerinde de daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Bu kapsamda; göçmen kaçakçılığı (TCK m. 79/3), organ veya doku ticareti (TCK m. 91/4), hırsızlık (TCK m. 142/3), dolandırıcılık (TCK m. 158/3), tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirmesi (TCK m. 174/2), uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (TCK m. 188/5), halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma (TCK m. 217/A/2), fuhuş (TCK m. 227/6), kumar oynanması için yer ve imkan sağlama (TCK m. 228/4), dilencilik (TCK m. 229/3), tefecilik (TCK m. 241/2), suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama (TCK m. 282/4) suçlarında, fiillerin örgüt faaliyeti

¹ “(...) işlenen suç ve/veya suçların örgütün amaç ve faaliyetleri doğrultusunda ve/veya örgüt yönetici veya örgüt üyesi tarafından şahsi nedenle olsa bile suç örgütünün gücünden ve imkanlarından yararlanarak mı işlendiği belirlenmelidir. Hal böyle olunca; suç örgütü kavramının ne olduğu unsurlarının ve tespiti, önemli olduğu kadar hangi suçların suç örgütünün amacı ve faaliyeti kabul edileceği veya edilemeyeceğinin belirlenmesi gerekir”, Y. CGK, T. 22.11.2023, E. 2022/350, K. 2023/619: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 05.04.2026).

² AYM, T. 05.11.2024, E. 2024/81, K. 2024/189: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 14.06.2026).

çerçevesinde işlenmesi cezayı ağırlaştıran bir unsur olarak kabul edilmektedir. Tüm bu açıklamalar ışığında gerek örgütlü suçluluk gerekse de çeşitli suçların nitelikli halleri bakımından “*örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suç*” kavramının önem arz ettiğini ve ilgili düzenlemelerde de bu tespiti birtakım hukuki sonuçlar bağlandığını söylemek mümkündür.

Bu çalışma, hem örgüt yöneticilerinin örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan dolayı sorumlu tutulmalarının temelini oluşturan hem de birçok suç tipi bakımından nitelikli hal sonucunu doğuran “*örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suç*” kavramının çerçevesini çizerek bu kavramın sınırlarını belirlemeyi amaçlanmaktadır. Bununla birlikte, TCK’da örgütle bağlantılı olarak düzenlenen ve bazı suçlar bakımından daha ağır cezayı gerektiren iki önemli nitelikli hal daha bulunmaktadır. Bunlar; “*suçun var olan veya var sayılan suç örgütlerinin korkutucu gücünden yararlanılarak işlenmesi*” ve “*suçun örgüte yarar sağlamak amacıyla işlenmesi*” halleridir. Doktrinde ve yargı kararlarında bu kavramların sınırlarının zaman zaman belirsizleşmesi hem yorum farklılıklarına hem de uygulamada sorunlara yol açabilmektedir. Bu nedenle çalışmada söz konusu iki nitelikli hal de ele alınmış, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçla birlikte üç kavramın kesiştiği ve birbirinden ayrıldığı noktalar kavramsal farklılıklara da temas edilerek açıklanmıştır.

I. ÖRGÜT FAALİYETİ ÇERÇEVESİNDE İŞLENEN SUÇ KAVRAMI

A. GENEL OLARAK

TCK’nın çeşitli hükümlerinde “*örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suç*” ibaresine yer verilmiş olmakla birlikte kanunda bu kavramın kapsamı ve unsurları açıkça tanımlanmamıştır. Buna rağmen söz konusu ifade hem örgüt yöneticilerinin örgüt bünyesinde işlenen suçlardan dolayı sorumluluğunun belirlenmesinde belirleyici bir rol almakta hem de kimi suç tipleri bakımından daha ağır cezayı gerektiren bir nitelikli hal olarak değerlendirilmektedir.

Bir suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olarak kabul edilmesi, suçun örgüt mensubu bir kişi tarafından gerçekleştirilmiş olmasından çok daha fazlasını ifade eder. Nitekim örgüt mensuplarının işlediği her suç sırf bu sıfatları sebebiyle gerçekleşen fiile örgütsel bir nitelik kazandırmaz. Suçun örgüt faaliyeti kapsamında değerlendirilebilmesi için bir suç örgütünün varlığı, işlenen fiilin örgütün amacıyla bağlantısı, örgütün iradesine uygunluğu ve örgütsel faaliyetlerin bir parçası/ürünü olarak ortaya çıkması gerekir. Bu sebeple örgüt mensubiyeti ile örgüt faaliyeti kavramları birbirinden ayrılmalı, her somut olayda işlenen suç ile örgüt arasındaki bağ ayrıca ortaya konularak fiilin örgütsel bir niteliğinin bulunup bulunmadığı tespit edilmelidir.

Kanunda örgüt faaliyeti kavramına ilişkin açık ölçütlerin bulunmaması, bu kavramın doktrin ve yargı kararları ışığında somutlaştırılmasını gerekli kılmaktadır. Bu çerçevede bir suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenip işlenmediğinin belirlenmesinde öncelikle bir suç örgütünün mevcut olup olmadığı, işlenen suçun örgütün amaç suçlarıyla ilişkisi, işlenen suçun manevi unsuru, fiilin örgütün amacına ve iradesine uygunluğu, suçun talimata dayalı olup olmaması ve fiili gerçekleştiren kişinin örgütle olan

bağlantısının değerlendirilmesi gerekir. Bu başlık altında söz konusu hususlar incelenmiş ve örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suç kavramının sınırları çizilmeye çalışılmıştır.

B. SUÇ ÖRGÜTÜNÜN VARLIĞI

Suç örgütü, hiyerarşik olarak sürekli ve disiplinli olarak birden fazla kişi tarafından kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla oluşturulmuş fiili birleşmeyi ifade eder³. Yargıtay ise suç örgütünü “*kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli yapı*” olarak nitelendirmektedir⁴. Bir yapının suç örgütü olarak nitelendirilebilmesi için belirleyici olan görünürdeki yapı değil, fiili durumdur.

Bir topluluğa mensup kişiler tarafından birlikte veya bireysel olarak işlenen bir suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlendiğinin kabul edilebilmesi için söz konusu topluluğun suç örgütünün yapısal unsurlarını⁵ taşıması gerekir. Bu kapsamda hiyerarşik ilişkinin suç işleme amacına yönelik olarak kurulmuş olması ve işlenen suçun da bu amaca uygun şekilde gerçekleştirilmesi gerekir. Nitekim ticari faaliyet yürüten bir şirket veya kamu kurumu bünyesinde birden fazla suç işlenmiş olsa dahi failer arasında ilgili organizasyonun gerektirdiği hiyerarşik bağın ötesinde bir ast-üst ilişkisi bulunmuyorsa, suç işlemek amacıyla kurulan bir örgütten söz edilemez⁶. Bu nedenle söz konusu hukuka uygun yapı altında işlenen suçların örgüt faaliyeti olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Aksi bir yaklaşım, şirket gibi üyeleri arasında hiyerarşik bağ bulunan her toplulukta işlenen suçları, başka bir incelemeye gerek kalmaksızın örgüt faaliyeti olarak kabul etme sonucunu doğurur. Bu ise suç örgütü kavramının kapsamını gereğinden fazla genişletir ve doktrin ile yargı kararlarında aranan yapısal unsurları işlevsiz hale getirir. Akrabalık, arkadaşlık veya hemşehrilik ilişkisi de failerin iştirak hükümleri kapsamında hareket ettiklerini otomatik olarak göstermez. Akrabalık ilişkisi bulunsada dahi bu ilişkiden bağımsız bir hiyerarşik yapılanmanın mevcut olması mümkündür⁷. Bu nedenle her somut olayda failer arasındaki ilişkinin, hukuka uygun hiyerarşik bağdan ayrı olarak tespit edilmesi gerekir.

Doktrinde “*kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler*” ibaresinin, örgütün niteliği bakımından, özellikle örgütün zaman içinde dönüşmesi halinde sorun

³ YAZAR, s. 31. Doktrindeki suç örgütü tanımları için bkz. ÖZGENÇ, s. 14; ÖZEK, Organize Suç, s. 196; TEZCAN, ERDEM, ÖNOK, s. 1096, 1097; SARITAŞ, Örgütlenme, s. 17-35; KOCA, s. 219-221; YILMAZ, Örgütlü Suçlar, s. 45-53.

⁴ Y. CGK, T. 07.06.2023, E. 2022/553, K. 2023/330: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 05.04.2026).

⁵ Suç örgütünün oluşumundan bahsedebilmek için bulunması gereken yapısal unsurlar şu şekilde sayılabilir; en az üç kişiden oluşma, iş bölümüne dayalı hiyerarşik yapının bulunması, süreklilik arz etmesi, belirsiz sayıda suç işleme amacının bulunması ve kullanılan araç-gereçlerin amaç suçlar açısından elverişli olması bkz. YAZAR, s. 170-193.

⁶ ÖZGENÇ, s. 12-17.

⁷ “Örgüt lideri olan sanık M.N.’in akrabalık arkadaşlık gibi yakınlığı bulunan kişilerle oluşturduğu örgütün, M.N.’in emir ve direktifleriyle, planlı bir şekilde banka şubelerinden birçok kez dolandırıcılık ve sahtecilik eylemlerini gerçekleştirdikleri”, Y. CGK, T. 03.03.2009, E. 2009/4, K. 2009/50: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 02.04.2026); “Örgüt kurucu, yöneticileri ve üyeleri arasında akrabalık, arkadaşlık, ... ilişkisi ya da hemşehrilik bağları olmasının örgüt suçunun oluşumuna engel teşkil etmeyeceği, bu özelliklere sahip kişiler arasında da örgütsel anlamda hiyerarşik ilişki kurulabileceği, suçta yer alacak kişilerin seçimindeki saiklerin suçun oluşumuna bir etkisinin bulunmadığı anlaşıldığından”, Y. CGK, T. 31.03.2022, E. 2019/276, K. 2022/231: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 07.04.2026).

yaratabileceği ileri sürülmektedir⁸. Bu bağlamda, başlangıçta suç işleme amacı bulunmadan kurulmuş bir yapının sonradan suç örgütünün yapısal unsurlarını kazanması durumunda, örgütün kuruluş anında suç işleme amacının bulunmamasının TCK m. 220 bakımından nasıl değerlendirileceği sorusu ortaya çıkar. Kanaatimizce bu durumda örgütün kuruluş anı, miladı, suç işleme amacının örgüt mensupları tarafından benimsendiği zaman olarak kabul edilmelidir. Bu amacın mevcut olmadığı dönemdeki hukuka uygun yapılanma, TCK m. 220 bakımından önem taşımaz; zira o aşamada suç örgütünün yapısal unsurları henüz tamamlanmamıştır. Buna karşılık, örgütün suç işleme amacının ortadan kalkması halinde de durum değişir⁹. Örgüt, varlığını ancak söz konusu amaç benimsendiği müddetçe korur. Amacın ortadan kalkması ve yapılanmanın hukuka uygun bir zemine yönelmesiyle birlikte artık suç örgütünün varlığından söz edilemez. Sonuç olarak; örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen bir suçtan bahsedebilmek için bulunması gereken ilk şart bir suç örgütünün varlığı olsa da örgütün varlığı tek başına bu kapsamda işlenen suçların tespiti için yeterli değildir.

C. AMAÇ SUÇ – ARAÇ SUÇ İLİŞKİSİ

TCK m. 220’de düzenlenen suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, suç örgütünün gerçekleştirmeyi hedeflediği amaç suçlara giden süreçte bir basamak niteliği taşır. Amaç suçların işlenmesini kolaylaştıran ve onlara zemin hazırlayan bu suç, araç suç karakteri taşımaktadır.

Belirsiz sayıda suç işleme amacıyla kurulan örgütlerde örgütlenme faaliyeti başlı başına bir hedef olmayıp bu amaca ulaşmayı sağlayan bir araçtır¹⁰. Suç işleme amacı, örgüt içinde resmi bir görevi bulunmasa dahi fiilen örgütün faaliyetlerini yönlendiren kişilerin iradeleri doğrultusunda şekillenir, örgütün yapısı da bu amaca uygun biçimde düzenlenir¹¹. Bununla birlikte, örgütsel faaliyetlere ilişkin kararların örgüt üyeleri tarafından birlikte alınması da mümkündür.

Örgüt mensupları ortak amacı gerçekleştirme doğrultusunda hareket eder ve kendilerini bir bütünün parçası olarak görürler¹². Bu nedenle, örgütün gerçekleştirdiği faaliyetlerin ortak amaçla uyumlu olması ve amaç suçla gerçekleştirilen faaliyetler arasında illiyet bağının kurulabilmesi gerekir¹³.

5237 sayılı TCK’da amaç suçlar bakımından herhangi bir sınırlama öngörülmemiştir. Bu sebeple her türlü suçun işlenmesi amacıyla TCK m. 220 kapsamında suç örgütü kurulabilir. Buna karşılık Avrupa Konseyi’nin 21.12.1998 tarihli 98/733/JAI sayılı “Bir Suç Örgütüne Üyeliğin

⁸ SARITAŞ, Organize Suçlar, s. 151.

⁹ Bu durumda kastın aranacağı zaman da önem arz etmektedir. “Başlangıçta hukuka uygun bir davranış içinde bulunan failin, sonradan eylemine kastla devam etmesi, kasten cezalandırılmasına yol açar. Diğer bir anlatımla eklenen kastın bu çeşidinde, kastın eklenmesine kadar işlenen fiiller suç teşkil etmemekte, bundan sonra yapılan hareketler başlı başına suç sayıldıkları takdirde, fail bu hareketlerinden kasten sorumlu tutulmaktadır”, bkz. ARTUK, GÖKCEN, ALŞAHİN, ÇAKIR, Genel Hükümler, s. 389.

¹⁰ EVİK, s. 401.

¹¹ SCHÖNKE, SCHRÖDER, s. 1280. Örgüt üyelerinin, örgütün tüm kararlarını ve fiillerini onaylamasalar bile, örgütün iradesine boyun eğmeleri, örgüt liderini ve karar alma mekanizmalarını tanımaları yeterli kabul edilir, bkz. SCHEIFF, s. 40-43.

¹² TULAY, Kriminelle Vereinigungen, s. 19.

¹³ Y. 16. CD, T. 23.02.2017, E. 2016/6920, K. 2017/1571: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 07.04.2026).

Cezalandırılabilirliği Hakkında Ortak Önlem”inde suç örgütü, en az dört yıl ya da daha ağır bir hürriyeti bağlayıcı ceza ya da güvenlik tedbiri gerektiren suçları işlemek amacıyla kurulan yapılar olarak tanımlanmıştır¹⁴. Benzer bir yaklaşım “Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”nde de yer almaktadır. Bu yönüyle TCK’da amaç suçlara ilişkin bir sınır öngörülmemiş olması, Türkiye’deki suç örgütü anlayışının uluslararası düzenlemelere kıyasla daha geniş bir uygulama ve cezalandırma alanı doğurduğunu göstermektedir.

TCK m. 220/1’de yer alan “*kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla*” ibaresi, suçun temel şekline ilişkin subjektif unsuru ifade eder. Bu amacın bulunmaması halinde, örgüte ilişkin diğer unsurlar mevcut olsa bile suçun haksızlık niteliği gerçekleşmez ve TCK m. 220 kapsamındaki suç oluşmaz¹⁵. Amaç suçlar bağımsız suç tipleridir ve TCK’da veya diğer kanunlarda ayrıca düzenlenmiştir. Bu nedenle kişiler örneğin yalnızca kabahat işlemek amacıyla bir araya gelmişse örgütün diğer yapısal unsurları mevcut olsa dahi TCK m. 220 anlamında suç örgütünden söz edilemez. Kanunilik ilkesi gereği örgütün suç işleme amacı taşıması zorunludur. Doktrinde farklı görüşler¹⁶ bulunmakla birlikte baskın görüşe göre TCK m. 220’de hazırlık hareketlerinin bağımsız bir suç olarak düzenlenmesi sebebiyle sonrasında amaç suçların icra hareketlerine başlanması halinde hem suç oluşturan hazırlık hareketi hem de amaç suçlar bakımından ayrı ayrı cezalandırma yapılmalıdır¹⁷. TCK m. 220/4 gereğince örgüt faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi durumunda failler işlenen amaç suçlardan dolayı ayrıca sorumlu tutulmalıdır¹⁸. Aksi yaklaşım, dördüncü fıkranın açık hükmünü işlevsiz kılacaktır.

Örgüt mensubu olan faillerin örgütün amaç suçları dışında başka suçlar işlemesi halinde, örgüt suçu bu suçların hazırlık hareketi olarak değerlendirilemez. Zira örgüt, farklı suçları gerçekleştirmek amacıyla kurulmuştur. Bu durumda failler örgüte mensubiyet dolayısıyla ayrıca TCK m. 220 uyarınca

¹⁴ SARITAŞ, Organize Suçlar, s. 164.

¹⁵ KOCA, ÜZÜLMEZ, s. 253.

¹⁶ Mülga kanunun uygulandığı dönemde doktrinde amaç suçu işleyen faillerin ayrıca örgüt kurmaktan dolayı cezalandırılmayacakları ifade edilmiştir, bkz. ERMAN, s. 91; İÇEL, s. 225. Doktrinde bir başka görüş ise amaç suçun işlenmesi halinde geçitli suçtan bahsedilemeyeceğini, geçitli suçta biri diğerini kapsayan iki suçun olduğunu ve failin daha ağır olan suçu işleyebilmek için daha hafif olan suçtan geçmek zorunda kaldığını ileri sürmüştür, bkz. YALÇIN SANCAR, s. 160.

¹⁷ ÖZGENÇ, s. 340 vd.; KOCA, ÜZÜLMEZ, s. 518; ÖZEK, Hazırlık Hareketleri, s. 352. Yazar daha sonra bu görüşünü değiştirmiş ve araç suçtan sonra amaç suçun işlenmesi halinde, amaç suça yönelik olan ve bir bütün teşkil eden hareketler dolayısıyla faile birden fazla ceza verilmesini doğru bulmadığını ifade etmiştir, bkz. ÖZEK, Anayasayı İhlal, s. 107, 108.

¹⁸ Amaç suç-arac suç ilişkisinin mevcut olduğu durumlarda amaçlanan suçun işlenmesi halinde failler hem amaç suçtan hem de araç suçtan gerçek içtima hükümleri uyarınca cezalandırılmalıdır, bkz. KOCA, ÜZÜLMEZ, s. 518. Yargıtay’ın bazı kararlarında yalnızca amaç suç bakımından ceza verilmesi gerektiği yönünde değerlendirmelere rastlanmaktadır, detaylı açıklama için bkz. ÖZGENÇ, s. 340 vd., “... belirtmek gerekir ki, mülga 765 sayılı TCK uygulamasının bir yansıması olarak, 5237 sayılı TCK yürürlüğe girdikten sonra da Yargıtay 9. Ceza Dairesi verdiği pek çok kararında, ‘geçitli suç’ oluşturdugu gerekçesiyle, TCK’nın 309, 311 ve 312. maddelerinde tanımlanan suçların bir örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, ‘amaç suç’ sebebiyle cezaya hükmedildikten sonra, 314. maddesinde tanımlanan ve ‘araç suç’ mahiyeti taşıyan suçtan dolayı ayrıca cezaya hükmedilmeyeceği yönünde içtihatla bulunmuştur (9. CD, 30.12.2013, E. 2013/7932, K. 2013/16704; 9. CD, 7.6.2011, E. 2011/4205, K. 2011/3247; 9. CD, 4.11.2010, E. 2010/9657, K. 2010/11417; 9. CD, 25.1.2010, E. 2009/11204, K. 2010/855). Bu uygulamanın TCK’nın 220. maddesinin dördüncü fıkrası düzenlemesiyle çeliştiğini belirtmekle yetinmek gerekir. Önemle belirtmek gerekir ki, amaç suç araç suç ilişkisinin söz konusu olduğu hallerde farklı neviden fikri içtima hükümleri uygulanmaz. Belli bir suçu işlemek amacına yönelik araç suç işlendikten sonra ayrıca amaçlanan suç işlendiği takdirde, her iki suçtan dolayı cezaya hükmetmek gerekir. TCK m. 220, f. 4 ile m. 309 f. 2 hükümleri, farklı neviden fikri içtima hükmünün uygulanması bağlamında birer istisna hükmü değildir”.

da sorumlu tutulurlar¹⁹. Bununla birlikte amaç suçlar bakımından elverişlilik değerlendirmesi yapılmalıdır. Suç örgütü kurulmuş olmakla birlikte amaç suçlar henüz işlenmemiş olsa dahi TCK m. 220 kapsamında cezalandırma mümkündür. Ancak amaç suçlardan farklı bir suçun işlenmesi, örgüt faaliyeti kapsamında değerlendirilmeyecektir²⁰.

D. SUÇUN MANEVİ UNSURU BAKIMINDAN DEĞERLENDİRME

Amaç suç niteliği taşıyan suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, madde gerekçesinde de ifade edildiği üzere; *“Kanunlarda suç olarak tanımlanan fiillerin işlenmesi amacıyla örgüt kurmak veya yönetmek ile bu amaçla kurulmuş örgüte üye olmak, işlenmesi amaçlananlardan ayrı suçlar olarak tanımlanmıştır. Örgüt kurmak, işlenmesi amaçlanan suçlar açısından sadece bir araç niteliğindedir”*. TCK m. 220, amaç suçların gerçekleştirilmesine yönelik örgüt kurmayı düzenlediğinden araç suç niteliği taşır ve taksirle ya da olası kastla işlenmesi mümkün değildir. Örgütün suç işleme amacının açık şekilde ortaya konulması gerekir²¹. Nitekim maddenin ilk fıkrasında da kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütten söz edilmektedir. Kişinin dahil olduğu yapının bazı suçları işleyebileceğini öngörmesi veya buna ihtimal vermesi, TCK m. 220’nin oluşumu bakımından yeterli değildir. Suçun oluşabilmesi için kanuni tanımda yer alan tüm unsurların bilinmesi ve istenmesi gerekir. Fail, kendisi de dahil en az üç kişinin suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgüte dahil olduğunu bilerek ve isteyerek hareket etmelidir.

Bir yapının henüz mahkeme kararıyla terör örgütü olarak nitelendirilmediği dönemde bu yapıya dahil olan kişinin hata hükümlerinden yararlanıp yararlanamayacağı tartışılmıştır. Yargıtay, yalnızca terör örgütü olduğuna dair yargı kararının bulunmamasının hata kapsamında değerlendirilemeyeceğini belirtmektedir. Buna göre sanığın, içinde yer aldığı ya da yardım ettiği yapının terör örgütü olduğunu veya bu niteliğe dönüştüğünü anladığı ya da anlamasının beklendiği andan itibaren sergilediği davranışların incelenmesi gerekir. Bu andan sonra örgütten ayrılma iradesinin ortaya konulup konulmadığı dikkate alınmalıdır. Sonuç olarak, TCK m. 30/1’de düzenlenen maddi unsurlarda hata şartlarının somut olayda gerçekleşip gerçekleşmediği her olay bakımından ayrıca belirlenmelidir²². Özellikle çok katmanlı ve geniş örgütlerde değerlendirme titizlikle yapılmalı, genel bir yaklaşım yerine her kişi açısından ayrı bir inceleme yapılmalıdır. Kişilerin örgütün hangi yönüyle muhatap oldukları ve bu konudaki bilgileri göz önünde bulundurulmalıdır.

Örgüt üyeleri, suç örgütüne bilerek katılmalı ve doğrudan kastla hareket etmelidir²³. Ayrıca gerçekleştirdikleri fiillerin, örgütün suç işleme amacına yönelik faaliyetlerini ilerletmeye hizmet etmesi

¹⁹ İÇEL, s. 228, 229.

²⁰ Gerçekleştirilen ve suç teşkil eden fiillerin, örgütün amaçlarına uygun olması gerektiği konusunda bkz. SCHÖNKE, SCHRÖDER, s. 1280.

²¹ ÖZGENÇ, s. 96; ERSAN, s. 388.

²² Y. 3. CD, T. 11.01.2024, E. 2022/7702, K. 2024/290: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 20.04.2026). Ayrıca bkz. Y. 3. CD, T. 21.03.2022, E. 2021/11493, K. 2022/1500: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 20.04.2026).

²³ YURTLU, s. 283.

gerekir²⁴. Mülga 765 sayılı TCK'da düzenlenen cürüm işlemek için teşekkül meydana getirme suçunun ise olası kastla işlenebileceği savunulmaktaydı²⁵.

Kastın yanında bulunması gereken bir diğer manevi unsur ise saiktir²⁶. Faillerde belirsiz sayıda suç işleme amacının mevcut olması gerekir²⁷. Kanunun suç saydığı fiilleri işleme amacının bulunması, TCK m. 220'deki suçun temel şeklinin gerçekleşmesi için zorunludur²⁸. Bu amaç benimsenmemiş ve farklı bir hedef doğrultusunda örgütlenilmiş ise manevi unsurun yokluğu nedeniyle suç oluşmaz.

Belirli bir saikle hareket edilmesini gerektiren suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, bu özelliği nedeniyle yalnızca doğrudan kastla işlenebilir; olası kastla işlenmesi mümkün değildir²⁹. Tipikliğin manevi unsurlarından biri olan saikin bulunmaması, suçun unsurlarından birinin yokluğu anlamına gelir ve suçun oluşmasını engeller³⁰. Failin suç işleme amacını doğrudan benimsememesi halinde bu suçun oluşması mümkün değildir.

Suç işleme amacının, örgüt mensuplarınca ortak amaç olarak benimsenmesi gerekir. Örgüt yöneticisi bu amacı benimsemiş olsa bile üyelerin bu amaçtan habersiz olması halinde örgüt üyeliği veya örgüt yöneticiliğinden söz edilemez³¹. Ortak amacın bulunmaması, aslında suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün var olmadığını gösterir. Bununla birlikte, her örgüt mensubunun örgütün plan ve amaçlarına yönetici kadar ayrıntılı şekilde hâkim olması gerekmez. Örgüt mensubu, örgüt programının tüm ayrıntılarını bilmesee dahi suç işleme amacını benimsemişse doğrudan kastın varlığı kabul edilebilir.

TCK m. 220 amaç suçlar bakımından bir sınırlama getirmemişse de bu suçların taksirle işlenen suçlar olması mümkün değildir. Taksirle işlenen suçların önceden kararlaştırılarak amaç suç olarak benimsenmesi, taksirin doğasıyla bağdaşmaz. Buna karşılık örgütün amacı gerçekleştirilirken amaç suçlara ek olarak yan suçların da ortaya çıkması mümkündür. Örgüt faaliyeti çerçevesinde bir suçun işlendiği esnada manevi unsuru olası kast olan bazı yan suçlar meydana gelebilir. Bu durumda gerçekleşen suçlar da örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olarak kabul edilebilir. Zira örgüt faaliyeti çerçevesinde gerçekleştirilen fiiller çoğu zaman çeşitli neticeler doğurmakta ve failin işlemek istediği

²⁴ ARTUK, GÖKCEN, ALŞAHİN, ÇAKIR, Özel Hükümler, s. 26.

²⁵ ÖNDER, s. 430.

²⁶ Doktrinde bazı yazarlar tarafından saik ve amaç aynı anlamda kullanılmaktadır, bkz. ARTUK, GÖKCEN, ALŞAHİN, ÇAKIR, Genel Hükümler, s. 391, 443. Buna karşılık doktrinde saik (güdü) ile amacın farklı anlamlar ihtiva ettiği de “Suç hukukunda etkin özneyi suça iten neden ‘güdü’(saik); ulaşılmak istenen ise ‘amaç’ diye adlandırılır” denilmek suretiyle ileri sürülmektedir, bkz. SELÇUK, s. 78.

²⁷ YURTLU, s. 96.

²⁸ ARTUK, GÖKCEN, ALŞAHİN, ÇAKIR, Genel Hükümler, s. 444.

²⁹ EVİK, s. 436; ARTUK, GÖKCEN, ALŞAHİN, ÇAKIR, Genel Hükümler, s. 445; YAŞAR, s. 349. Kanunda özel kastın ya da saikin varlığının arandığı suçların olası kastla işlenemeyeceğine dair görüşlerin aksi yönünde bkz. SELÇUK, s. 78, “(...) terör, Türk ve Fransız öğretisindeki adıyla ‘özel kasıt’la (dolus specialis, dolus specialis, dolo specifico) işlenen bir suçtur. Bununla birlikte davranışlarının sonuçlarını görerek ve ‘olursa olsun’ deyip bunları göze alarak suç işlerse, etkin özne, ‘olası kast’la da suç işlemiş olur. Özel kasıt, olası kasıt aranmasına engel değildir”.

³⁰ YENİDÜNYA, İÇER, s. 820. Suç tipinde yer alan amacın, suçun temel şekline ilişkin subjektif bir unsur olduğu ve bu unsurun yokluğu halinde suçun haksızlık niteliğinin gerçekleşmeyeceği hakkında bkz. KOCA, ÜZÜLMEZ, s. 253.

³¹ ÖZGENÇ, s. 96.

suç dışında kalan neticeler bakımından olası kastı mevcut olabilmektedir. Bu durumda ortaya çıkan yan suçların örgüt faaliyetiyle nedensel ve manevi bağının kopmadığı kabul edilebilir.

E. ÖRGÜTÜN İRADESİNE VE AMACINA UYGUNLUK

Bireylerin kişisel iradelerinden bağımsız olarak, mensubu oldukları suç örgütü bünyesinde örgüt üyelerinin eylemlerine yön veren bağlayıcı bir topluluk iradesinin varlığından söz edilebilir. Bireylerden ayrı bir örgüt iradesinin bulunması, suç örgütünü özel olarak tehlikeli kılar³². Doktrinde de örgütsel davranışın sınırlarının örgüt iradesi tarafından belirlendiği kabul edilmektedir. Örgüt iradesi, örgütün benimsediği amacın gerçekleştirilmesi için üyelerin yerine getirmesi gereken davranışları belirler ve örgütün yönetimini denetim altında tutar. Bu nedenle bir fiilin örgütsel nitelik kazanabilmesi ve örgüt faaliyeti kapsamında değerlendirilebilmesi için örgütün amacı doğrultusunda ve örgüt iradesine dayanarak gerçekleştirilmesi gerekir³³.

Örgüt mensupları çoğu zaman kişisel tercihlerinden ziyade örgütün çıkarları ve hedefleri doğrultusunda hareket eder. Örgüt iradesinin bireysel iradenin önüne geçmesi, örgütün potansiyel tehlikeliliğini artıran bir durumdur. Örgüt tarafından belirlenen amaç, işlenecek suçlar ve yürütülecek faaliyetler bakımından belirleyici olur ve örgüt mensupları bu doğrultuda hareket eder.

Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçun, örgütün amacı doğrultusunda³⁴ ve örgütün iradesine uygun biçimde gerçekleştirilmesi gerekir. Suç örgütleri zaman içerisinde kuruluş amaçlarından farklı olarak çeşitli suçlar işlemeyi hedefleyebilir veya amaçlarında değişikliğe gidebilir³⁵. Ancak bu değişikliğin örgüt iradesi olarak tezahürü gerekir. Bireysel karar değişiklikleri örgüt programını değiştirmez ve ayrıca örgüt iradesine de dayanmadığından örgüt faaliyeti çerçevesinde değerlendirilemez. Örgüt içinde bazı suçlara yönelik itirazlar bulunabilir. Bu durumda belirleyici olan yine örgüt iradesinin nasıl ortaya çıktığıdır.

Örgüt iradesi, örgüt lideri ya da yöneticilerin kararıyla oluşabileceği gibi daha katılımcı yöntemlerle de şekillenebilir. Örneğin kuruluş amacı hırsızlık yoluyla ekonomik çıkar sağlamak olan bir örgüt, güç kazandıkça yağma suçlarını da işlemeye karar verebilir. Bu durumda örgüt varlığını sürdürmekte ancak amacına ulaşmak için başvuracağı suçlar bakımından değişikliğe gitmektedir.

İşlenen suç, örgütün amacına uygun değilse veya örgüt iradesine dayanarak gerçekleştirilmemişse, bu fiil örgüt faaliyeti olarak değerlendirilemez. Örneğin bir terör örgütünün amacına uygun bir suikast, örgütün eylemsizlik kararı aldığı bir dönemde işlenmişse, her ne kadar nihai

³² Örgütün iradesinin nasıl oluştuğunun bir önemi olmadığından, emre ve itaate dayalı olabileceği gibi demokrasiye uygun bir biçimde de oluşabileceğinden söz edilir, bkz. GEPPERT, HANACK, KRAUß, s. 322, 323.

³³ Madde gerekçesinde yer verilen “kişiye örgüt yapısı içinde bir görev verilmesi”nin örgütsel iradeye, “görevin örgütün amacına uygunluğu”nun ise örgütsel amaca işaret ettiği ifade edilmektedir, bkz. SARITAŞ, Örgütlenme, s. 655-662. Aynı yönde bkz. ÖZYÜKSEL, s. 178, 179.

³⁴ ÖZGENÇ, s. 27.

³⁵ SOYASLAN, s. 582.

amaçla uyumlu görünse de örgüt iradesine dayanmadığından örgüt faaliyeti olarak kabul edilemez. Aynı şekilde örgüt iradesine uygun bir suçun örgüt amacına hizmet etmemesi halinde de fiil örgüt faaliyeti olarak değerlendirilmeyecektir.

Doktrinde “mutlak nitelikli örgüt suçu” ve “nispi nitelikli örgüt suçu” ayrımı yapılmaktadır. Örgütün amacı doğrultusunda ve faaliyeti çerçevesinde gerçekleşen suçlar mutlak, örgütten yardım alınarak işlenen ancak örgütün amaç ve faaliyet alanına girmeyen suçlar nispi nitelikli örgüt suçu olarak değerlendirilmektedir. Örneğin bir örgüt üyesinin kişisel bir tartışma sırasında örgütün desteğini alarak suç işlemesi bu kapsamdadır³⁶. Bu durumda suç, örgütün imkanlarından yararlanılarak işlenmiş olsa da örgütün amacı ve faaliyet alanı dışında kaldığından örgüt faaliyeti çerçevesinde kabul edilemez. Böyle bir durumda söz konusu fiil, örgüt mensupları arasında iştirak ilişkisi içinde işlenmiş bir suç olarak değerlendirilmelidir. Bu nedenle nispi nitelikli örgüt suçlarının örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş bir suç olarak kabul edilmemesi gerektiği kanaatindeyiz.

F. SUÇUN TALİMATLA DAYALI OLUP OLMAMASI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRME

1. Özel Talimatın Gerekli Olup Olmadığı

Örgüt üyeleri ile yöneticileri arasında hiyerarşik bir ilişki bulunmaktadır. Bu dikey yapılanmanın sonucu olarak özellikle büyük örgütlerde üyeler, yöneticilerden emir alır ve verilen görevleri bu talimatlara dayanarak yerine getirir. Ancak bir suçun örgüt faaliyeti olarak kabulü için mutlaka somut bir suç talimatının bulunup bulunmadığı ayrıca değerlendirilmelidir.

Uygulamada örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar çoğu zaman üstten gelen talimatlarla ortaya çıksa da suç işleme fikri, örgütün amacına uygun olmak kaydıyla³⁷ bir örgüt üyesi tarafından yönetime teklif edilmiş olabilir. Bu noktada, örgüt yöneticileri tarafından verilen genel talimatın yeterli olduğu kanaatindeyiz³⁸. Örgüt üyelerinin örgütün amacına uygun olarak işlediği her suçun özel bir talimata dayanması gerekmez; örgütün genel talimatının bulunması veya bilgi sahibi olması yeterlidir. Dolayısıyla bir suçun örgüt faaliyeti olarak sayılabilmesi için esas ölçüt, suçun örgütün amacına ve iradesine uygun olmasıdır. Ayrıca özel bir talimat aranmasına gerek yoktur. Belirleyici olan talimatın varlığı değil, örgüt amacına ve iradesine uygunluktur.

³⁶ ŞEN, ERYILDIZ, Suç Örgütü, s. 120. Aksi yönde bkz. SARITAŞ, Örgütlenme, s. 657.

³⁷ SCHÖNKE, SCHRÖDER, s. 1280.

³⁸ Doktrinde de benzer şekilde örgüt yöneticileri tarafından örgüt üyelerine muhakkak bir suç işleme emri verilmesinin gerekli olmadığı, örgüt üyelerine planlanan fiillerin açıklanmasının ya da plana uygun hareket edilmesine yönelik görev verilmesinin yeterli kabul edilebileceği, ayrıca “örgüte gelir sağlayacak” veya “ses getirecek” fiillerde bulunulmasının istenmesi gibi somut bir suçtan bağımsız genel isteklerin yerine getirilerek suç işlendiğinde de örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş suç olarak kabul edilebileceği ifade edilmiştir, bkz. KOCA, s. 263. Doktrinde aynı yönde başka bir görüş ise örgüt yöneticileri tarafından somut fiiller hakkında tek tek talimat verilmesine gerek olmadığını, söz konusu fiillerin bir örgüt stratejisi olarak benimsenmesinin örgütün iradesine dayalı bir fiil olarak nitelendirilebileceğini ileri sürmektedir, bkz. SARITAŞ, Örgütlenme, s. 659-661.

Yalnızca bir yöneticinin belirli bir suç için talimat vermesi, yapının suç örgütü sayılması için yeterli değildir³⁹. Örgütün yapısal unsurlarının somut delillerle ortaya konulması gerekir. Eğer suç işleme talimatı, örgütün belirsiz sayıda suç işleme amacının bir parçası olarak verilmişse ve diğer yapısal unsurlar da mevcutsa, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçtan bahsedilebilir.

2. Talimat Verme Yetkisi ve Hiyerarşik İlişki

Yargıtay kararlarında talimat verme ve inisiyatif kullanma faaliyetleri yöneticilik göstergesi kabul edilmiş⁴⁰, bu özellikleri taşımayan kişiler örgüt üyesi olarak değerlendirilmiştir⁴¹. Benzer şekilde örgüt yöneticisinin örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlardan sorumlu tutulabilmesi için örgüt mensupları üzerinde emir ve talimat verme yetkisine sahip olması gerekir⁴². Yargıtay bazı kararlarında, kişinin faaliyetlerini örgüt yöneticilerinin “*talimat ve bilgileri*” doğrultusunda gerçekleştirmesinin örgüt üyeliğini oluşturacağını belirtmiştir⁴³. Ayrıca başka bir kararda “*örgüt adına suç işleme*” halinde örgüt yöneticileri veya diğer mensupların emir ve talimatlarının varlığına da işaret edilmiştir⁴⁴. Alman doktrininde de talimat ilişkisi bulunan örgütlü yapılarda, suçu işleyen failin arkasındaki kişinin dolaylı fail olarak sorumlu tutulabileceği kabul edilmektedir⁴⁵. Talimat, bir veya birden fazla yönetici tarafından verilebilir. Bu halde sorumluluk da birden fazla yöneticiye ait olur. Buna karşılık, Yargıtay’ın bazı kararlarında örgüt yöneticisinin örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen tüm suçlardan sorumlu tutulabilmesi için fiile katılması veya özel talimat vermesi gerekmediği de ifade edilmiştir⁴⁶. TCK m. 220/5’te de böyle bir sınırlama bulunmamaktadır. Örgütün amacına ve iradesine uygun suçların özel

³⁹ ÖZGENÇ, s. 125.

⁴⁰ Y. 16. CD, T. 18.05.2017, E. 2015/1334, K. 2017/4120: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 15.04.2026). Yargıtay bir başka kararında ise inisiyatif alıp emir verme yetkisine sahip olmanın örgüt yöneticiliği açısından bir ölçüt olarak kullanılabileceğinden bahsetmiştir, bkz. Y. 1. CD, T. 12.10.2022, E. 2022/2604, K. 2022/7923: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 14.04.2026).

⁴¹ Y. 16. CD, T. 08.06.2017, E. 2015/2564, K. 2017/4606: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 20.04.2026).

⁴² Y. CGK, T. 07.06.2023, E. 2022/553, K. 2023/330: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 20.04.2026). Benzer şekilde; “Geniş bir alanda faaliyet yürüten örgütlerin yöneticileri, örgüt yapılanması da dikkate alınarak somut olayın özelliklerine, bu kişilerin örgütün hiyerarşik yapısı içerisindeki konum ve görevlerine göre belirlenmelidir. Bu tür örgütlenmelerde her yöneticinin örgütün tamamını yönetmesi mümkün olmadığından, örgütün bölge, il, ilçe sorumlularının yönetici olup olmadıklarının sorumluluk sahalarındaki örgütsel faaliyetlerin yoğunluğu da gözetilerek belirlenmesi gerekir. Örgüt yöneticileri, hiyerarşik açıdan emir ve talimat vermeye yetkili olduğu mensupları, örgütün amaçları doğrultusunda işledikleri suçlardan dolayı fail olarak sorumludurlar”, Y. 3. CD, T. 19.09.2024, E. 2023/6208, K. 2024/9383: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 15.04.2026); Y. CGK, T. 21.12.2021, E. 2020/347, K. 2021/653: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 15.04.2026).

⁴³ “Sanıklar ... ve ... ’nın talimat ve bilgileri doğrultusunda para transferi gerçekleştirmekten ibaret eylemlerinin TCK’nın 220/2. maddesinde düzenlenen suç örgütüne üye olma suçunu oluşturduğu gözetilmeden”, Y. 16. CD, T. 18.05.2017, E. 2015/1334, K. 2017/4120: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 20.04.2026).

⁴⁴ Y. 3. CD, T. 06.02.2024, E. 2022/37179, K. 2024/1508: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 15.04.2026).

⁴⁵ Talimata bağlılık, Alman doktrininde “*Weisungsgebundenheit*” olarak ifade edilir, bkz. BAUMANN, WEBER, MITSCH, s. 706. Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. YAZAR, s. 378-408.

⁴⁶ “(...) eylemin örgüt faaliyeti kapsamında örgüte maddi destek sağlamak amacıyla gerçekleştirildiğinin, örgütün lideri olan sanığın da TCK’nın 220/5. maddesi uyarınca bu eylemlerden sorumlu olduğu, ceza sorumluluğunun şahsiliği ve faillik bakımından fiil üzerinde müsterek hâkimiyet kurma ilkelerinin istisnası niteliğinde olan söz konusu düzenleme nedeniyle örgüt yöneticisinin örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlardan sorumlu tutulabilmesi için eyleme katılmasına veya eylemin işlenmesine yönelik örgüt üyelerine ayrıca talimat vermesine gerek olmadığı kabul edilmelidir”, Y. CGK, T. 22.11.2023, E. 2022/350, K. 2023/619: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 20.04.2026).

talimat olmasa bile örgüt faaliyeti çerçevesinde işlendiği kabul edilir ve o alanın koordinesini sağlayan yöneticinin TCK m. 220/5 uyarınca ilgili suçtan dolayı sorumluluğu doğabilir.

Yargıtay, örgüt liderinin işlediği suçlardan dolayı diğer örgüt yöneticilerini de TCK m. 220/5 uyarınca sorumlu tutan Bölge Adliye Mahkemesi kararının⁴⁷, sanıkların örgüt liderinin örgüt faaliyeti içerisinde işlediği suçlardan sorumlu tutulacaklarına ilişkin, denetime elverişli şekilde mahkumiyete yeter gerekçenin nelerden ibaret olduğu anlatılmadan yetersiz gerekçeyle hüküm kurulması yönünden bozulmasına karar vermiştir⁴⁸. Örgüt liderinden talimat alma konumunda bulunmayan örgüt yöneticilerinin, sırf bu sıfatları nedeniyle hiç dahil olmadıkları suçlardan sorumlu tutulmaları isabetli değildir. Aynı yapı içinde farklı birimlerde paralel görevlerde bulunan yöneticiler açısından da ölçüt, talimat alabilecek veya verebilecek konumda olup olmadıklarıdır.

Örgüt lideri, örgüt yöneticileri arasında en üst konumda bulunan ve kanun gereği yönetici sıfatını taşıyan kişidir. Tüm örgüt üzerinde hakimiyet kurması, onu lider konumuna yerleştirir. Buna karşılık, özellikle büyük ve çok katmanlı örgütlerde farklı birimlerden sorumlu yöneticiler için aynı ölçüde bir hakimiyetten söz edilemez. Örgütün bütününe hakim olmayan bu yöneticilerin, yalnızca kendi sorumluluk alanlarında örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlardan sorumlu tutulmaları gerekir. Bu noktada sorumluluk için somut bir talimatın varlığı şart olmasa da talimat verme yetkisini haiz bir pozisyonda bulunmak belirleyici bir ölçüt olarak kabul edilmelidir. Bu nedenle örgüt lideri, hiyerarşik yapı içinde yer alan tüm mensupların örgüt faaliyeti çerçevesinde işlediği suçlardan TCK m. 220/5 uyarınca sorumlu tutulabilirken; birim sorumlusu konumundaki yöneticiler yalnızca talimat verme yetkilerinin bulunduğu ve etki alanlarına giren örgüt faaliyetleri kapsamındaki suçlardan sorumlu tutulabilecektir. Bu çerçevede, bir örgüt yöneticisinin örgüt liderine talimat verebilecek bir konumda olmaması veya farklı birim yöneticileri arasında bir ast-üst ilişkisinin bulunmaması halinde, kural olarak birbirlerine talimat verme yetkisine sahip olmadıkları söylenebilir. Piramidal yapıdaki örgütlerde yöneticilerin tespiti daha kolayken, “iç içe geçmiş çemberler” şeklinde örgütlenen yapılarda bu tespit güçleşebilir⁴⁹. Buna rağmen yöneticilik, esasen talimat verebilme ve sevk-idare gücü ile belirlenir.

Örgüt üyesinin örgütün amacına uygun olarak işlediği bir suç, yöneticinin bilgisi olmasa bile onun tarafından kabul edilebilir, haberi olduğu takdirde işlenmesini arzu edeceği nitelikteyse örgüt

⁴⁷ İstanbul BAM 1. CD, T. 12.04.2023, E. 2023/310, K. 2023/494: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 12.04.2026).

⁴⁸ Y. 1. CD, T. 10.07.2024, E. 2024/365, K. 2024/5217: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 12.04.2026).

⁴⁹ “Suç örgütlerinde ise terör örgütlerine benzer bir halk tabanı bulunmadığından yapılanlar piramidal özellik göstermemektedir. Belirli bir büyüklüğe ve karmaşıklığa ulaşmış bir suç örgütü iç içe geçmiş çemberlerden oluşmaktadır. Buna göre çoğunlukla örgüt kurucu ve yöneticilerinden oluşan iç çember üyeleri işledikleri geçmiş suçlar nedeniyle kitle üzerinde korkutucu güce, üyeler üzerinde ise saygınlık ve otoriteye sahip, maddi anlamda sıradan suçlulardan daha varlıklı, örgütün amaçlarını gerçekleştirmesi için gereken silah ve benzeri araçların teminini sağlayan, örgütün hukuksal korunması amacıyla kamu görevlileriyle bağlantıları kuran, suç ve suçlu dünyasında belli çevreye sahip kişilerden oluşur. İç çember üyeleri örgütün kararlarının alınması ve uygulanması hususunda ağırlık ve inisiyatif sahibi, maddi kazanımlar konusunda da dış çemberde yer alan üyelere göre avantajlı konuma sahiptir. Örgüt yöneticileri iç çember üyesi olsa da bütün iç çember üyeleri yönetici olarak nitelenemez çünkü örgüt yöneticilerinin aksine bulundukları alanda tek başlarına karar alma yetkileri ya da sevk ve idare ettikleri bir üye grubu bulunmamaktadır”, Y. CGK, T. 07.06.2023, E. 2022/553, K. 2023/330: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 12.04.2026).

faaliyeti çerçevesinde işlendiği söylenebilir. Bu durumda işlenen suç hem örgütün amacına hem de örgütün iradesine uygundur. Ancak yöneticilerin bilselerdi istemeyecekleri, onaylamayacakları suçlar örgüt faaliyeti çerçevesinde kabul edilemez. Örneğin örgütü tehlikeye düşürecek suçlar bu şekildedir.

3. Kişisel Husumet ile Örgütsel Amaç Arasındaki İlişki

Örgüt üyesinin örgütün imkanlarını kullanarak kişisel husumet nedeniyle suç işlemesi durumunda ise değerlendirme somut olaya göre yapılmalıdır. Eğer suç, örgütün amacına uygunsa örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş sayılabilir, aksi halde kişisel suç olarak değerlendirilmelidir. Bununla birlikte hem kişisel husumet hem de örgütün amacına uygunluk birlikte bulunuyorsa suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlendiğinin kabulü gerekir.

Örgüt üyesinin, örgütün sağladığı güçten ve temin ettiği teçhizat gibi imkanlardan yararlanarak aralarında kişisel husumet bulunan bir kimseyi yaralaması halinde, Yargıtay kararları doğrultusunda⁵⁰, fiilin şahsi bir nedenden kaynaklanıp kaynaklanmadığına bakılmaksızın örgüt faaliyeti çerçevesinde değerlendirilebileceği kabul edilmektedir. Ancak bunun için işlenen suçun örgütün amacıyla ve iradesiyle uyumlu olması gerekir. Örneğin, belirli bir bölgede yaşayan kişileri yaralama veya öldürme amacını taşıyan bir suç örgütü bakımından, bu kişilere karşı hırsızlık yapılması örgütün hedefleriyle örtüşmediğinden işlenen suç örgüt faaliyeti sayılmayacaktır. Buna karşılık, aynı bölgede yaşayan ve örgüt üyesiyle arasında husumet bulunan bir kişinin, örgütün temin ettiği silah ve diğer araçlar kullanılarak öldürülmesi halinde, suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlendiği sonucuna varılabilecektir. Kanaatimizce burada belirleyici ölçüt, örgütün maddi imkanlarının veya gücünün kullanılması değildir. Önemli olan, fiilin örgütün amacı ve iradesiyle bağdaşmasıdır. Örnekte olduğu gibi, belirli bir bölgede korku ve huzursuzluk yaratmayı hedefleyen örgütün, bölgede yaşayan kişilere yönelik yaralama veya öldürme eylemlerine ilişkin genel bir yönlendirmesinin bulunduğu kabul edilebiliyorsa, suç kişisel husumetle işlenmiş olsa dahi örgüt faaliyeti çerçevesinde değerlendirilebilecektir. Buna karşılık, failin eylemi yalnızca mağdurla arasındaki kişisel husumetten kaynaklanıyor ve örgüt yöneticilerinin herhangi bir talimatı ya da bilgisi bulunmadığı açıkça tespit edilebiliyorsa artık bağımsız bir suçtan söz edilir. Yargıtay kararlarında da bu durum; *“Sanık ...’in mağdur ...’ı kasten yaraladığı somut olayda, örgütün suç işleme amacı dışında ve sanığın şahsi husumeti nedeniyle mağduru yaralaması eyleminin kişisel suç niteliğinde olduğu anlaşıldığından örgüt lideri sanık ...’in kasten yaralama suçundan beraatine karar verilmesi gerektiği”*, şeklinde ifade edilmiştir⁵¹.

⁵⁰ “Ayrıca işlenen suç ve/veya suçların örgütün amaç ve faaliyetleri doğrultusunda ve/veya örgüt yönetici veya örgüt üyesi tarafından şahsi nedenle olsa bile suç örgütünün gücünden ve imkanlarından yararlanarak mı işlendiği belirlenmelidir”, Y. 6. CD, T. 29.04.2019, E. 2017/2056, K. 2019/2679: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 13.04.2026); Y. 6. CD, T. 16.12.2015, E. 2015/1279, K. 2015/46145: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 13.04.2026); Y. CGK, T. 22.11.2023, E. 2022/350, K. 2023/619: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 13.04.2026).

⁵¹ Y. 1. CD, T. 30.06.2014, E. 2013/6065, K. 2014/3657: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 17.04.2026). Doktrinde; “Örgüt üyeleri, örgüt faaliyeti kapsamında görünmekle birlikte, örgütün plan veya amacı dışında, özünde kendi nam ve faydalarına eylemler gerçekleştirebilirler. Böylelikle örgüt liderinin emri ve hatta bilgisi dışında vakalarla da karşılaşılabilir. Bu olasılıkta örgüt liderini gerçekleştiren somut olayda ‘fail’ olarak sorumlu tutmak, objektif sorumluluğun

Burada ayrıca üzerinde durulması gereken bir diğer ihtimal, hem örgütün amacına ve iradesine uygunluk hem de failin kişisel husumetinin birlikte bulunduğu durumlardır. Somut olayda bu iki unsur bir arada mevcutsa, artık işlenen suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde gerçekleştirildiğinin kabulü gerekir.

G. FİİLİN ÖRGÜTSEL NİTELİĞİNİN BELİRLENMESİ BAKIMINDAN FAİL

Bir suç örgütüne mensup kişilerin yalnızca bu mensubiyetleri dolayısıyla işledikleri tüm suçların örgütlü şekilde işlendiği kabul edilemez. Örgüt mensupları, örgütün amacıyla bağlantısı bulunmayan bir suç da işleyebilirler⁵². Hatta bu kişiler örgüt içindeki diğer bireylerle birlikte suç işleseler dahi, öncelikle fiilin iştirak halinde mi yoksa örgütün planı ve faaliyeti kapsamında mı gerçekleştirildiği değerlendirilmelidir. Örneğin ekonomik çıkar elde etmek amacıyla birden fazla hırsızlık suçu işlemek üzere bir araya gelmiş örgütün mensuplarının gerçekleştirdiği hırsızlık suçları örgüt faaliyeti kapsamında değerlendirilebilirken mensuplardan birinin başkasına karşı kasten öldürme ya da cinsel saldırı suçunu işlemesi, örgüt faaliyeti olarak nitelendirilemeyecektir⁵³. Belirsiz sayıda hırsızlık suçu işlemek üzere anlaşmış örgüt üyelerinden biri, örgüt faaliyeti dışında bir hırsızlık suçu da işleyebilir. Bu durumda suç, örgütün iradesi ve yararı dışında işlendiğinden, bireysel menfaat sağlama amacı öne çıkacak ve fail örgüt üyesi olsa da suçun örgüt faaliyeti çerçevesine işlendiği kabul edilmeyecektir.

Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen bir suçtan söz edebilmek için fiilin mutlaka örgüt mensubu tarafından işlenmesi şart değildir. Örgüt mensubu olmayan bir kişinin, örgüt adına ve örgütün amaçları doğrultusunda suç işlemesi halinde de suç, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş kabul edilebilir. Örneğin kasten öldürme suçunun işlenmesi için bir kiralık katille anlaşılan örgüt yöneticisinin

kabulü anlamına gelir, hukuken büyük bir sorun teşkil eder” denilmektedir, bkz. TULAY, Örgüt Lideri, s. 101. Kanaatimizce de böylesi bir ihtimalde örgüt yöneticisini TCK m. 220/5 uyarınca sorumlu tutmak doğru olmayacaktır. Fakat bu hususa ilişkin gerekçemiz farklı olarak şu şekildedir; öncelikle suçun “örgütün plan veya amacı dışında” bir suç olması sebebiyle örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen bir suçun varlığından söz edilemeyecek ve dolayısıyla örgüt yöneticisi de TCK m. 220/5 uyarınca sorumlu tutulamayacaktır.

⁵² ÖZGENÇ, s. 30; KOCA, s. 226. “Suç tarihinde başka bir iş için Belediye Binasına giden sanık ...’ın burada merdivenlerden yukarı çıkmaya çalıştığı sırada daha öncesinden tanımadığı mağdur ... ile karşılaşmış kendisine sürütüner geçmesi sebebiyle mağdura kızarak ‘Sen benim kim olduğumu biliyor musun? sana göstereceğim’ demek suretiyle mağduru tehdit ettiği belirtilerek sanık ... hakkında 5237 sayılı TCK’nın 106/2-d maddesi gereğince, eylemin örgüt faaliyeti kapsamında işlenmesi gerekçe gösterilerek örgüt yöneticisi ... hakkında da aynı yasanın 220/5. maddesi delaletiyle 106/2-d maddesinden mahkumiyet hükümleri kurulmuş ise de; Suçun örgüt faaliyeti kapsamında işlendiğine dair delil bulunmadığı o an biranda gelişen olay sebebiyle bireysel işlenen suç olduğu”, Y. 6. CD, T. 21.12.2022, E. 2021/18910, K. 2022/17860: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 20.04.2026); “(...) örgüt üyesi sanıkların yaptıkları bütün eylemlerin bir örgütün faaliyeti kapsamında yapılıp yapılmadığı da tartışılıp ortaya konulmadan, her bir fiilin örgüt faaliyeti kapsamında gerçekleştirildiği kabul edilerek” uygulama yapılması bozmayı gerektirmiştir, Y. 6. CD, T. 10.06.2015, E. 2015/876, K. 2015/41339: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 20.04.2026); “Sahtecilik suçunun, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlendiğine ilişkin kanıtların nelerden ibaret bulunduğu karar yerinde açıklanıp tartışılmadan, sanık ... hakkında, TCK’nın 220/5. maddesi yollamasıyla hükümlülüğüne karar verilmesi”, Y. 6. CD, T. 20.01.2016, E. 2015/9790, K. 2016/26: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 20.04.2026); “Sanık ...’un evinde ve işyerinde kollukça yapılan aramada herhangi bir silah veya mermi ele geçirilmediği, sanığın örgüt yöneticisi olması nedeniyle 5237 sayılı TCY’nın 220/5. maddesi gereğince, diğer sanıklarda ele geçirilen silah ve mermiler nedeniyle sorumlu tutulmuş ise de; diğer sanıklarda ele geçirilen silah ve mermilerin örgütün faaliyeti çerçevesinde kullanılıp kullanılmadığı duraksamaya yer bırakmayacak şekilde araştırılıp saptanmadan ve bu konudaki kanıtlar kararda açıklanıp gösterilmeden, sanık hakkında 6136 sayılı Yasaya aykırılık suçu nedeniyle hükümlülük kararı verilmesi”, Y. 6. CD, T. 24.03.2010, E. 2009/24565, K. 2010/2968: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 21.04.2026).

⁵³ YENİSEY, s. 405.

azmettirmesi sonucu bu suç işlendiğinde, fail örgüt mensubu olmasa bile fiil örgüt faaliyeti olarak değerlendirilecektir.

Sonuç olarak, örgüt mensubu tarafından işlenen her fiil örgütün amacı doğrultusunda ve örgüt faaliyeti kapsamında kabul edilemez. Bir suçun örgüt faaliyeti olarak nitelendirilebilmesi için fiilin örgütsel iradeye dayanması, onun bir tezahürü olarak ortaya çıkması ve örgütün amacı doğrultusunda gerçekleşmesi gerekir⁵⁴.

H. BENZER BİR KAVRAM: ÖRGÜT ADINA SUÇ İŞLEME

“Örgüt adına suç işleme” kavramı AYM’nin 05.11.2024 tarihli iptal kararı⁵⁵ öncesi TCK m. 220/6’da yer almakta ve “Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca iki yıl altı aydan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İşlenen suçun niteliğine göre verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir. Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır” biçiminde düzenlenmekteydi⁵⁶. Söz konusu fıkranın iptaline rağmen TCK m. 6/1-j’de örgüt mensubu suçlu deyimi içerisinde “örgüt adına diğerleriyle birlikte ya da tek başına suç işleyen kişi” de ele alınmaktadır⁵⁷. Ayrıca kavram TCK m. 220’ye ilişkin etkin pişmanlığın düzenlendiği TCK m. 221/4’te de yer almaktadır. Düzenlemede örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişinin belli şartlar halinde örgütten dolayı hakkında cezaya hükmolunmayacağı belirtilmektedir.

AYM, örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme fiilini içeren hükmü iki kez⁵⁸ iptal etmiş ve ikinci iptal kararının Resmî Gazete’de yayımlanmasından altı ay sonra yürürlüğe gireceğine

⁵⁴ Bkz. ÖNOK, s. 567.

⁵⁵ AYM, T. 05.11.2024, E. 2024/81, K. 2024/189: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 14.06.2026).

⁵⁶ TCK’nın iptal edilen 220/6 hükmünün ilk hali; “Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır. Örgüte üye olmak suçundan dolayı verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir. Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır” şeklindeydi. Maddenin gerekçesinde örgüt adına suç işleyen kişiye ilişkin şu açıklamalara yer verilmişti; “Altıncı fıkraya göre, örgüte hakim olan hiyerarşik ilişki içinde olmamakla beraber, örgüt adına suç işleyen kimsenin örgüt üyesi olarak kabul edilmesi ve bu nedenle de sorumlu tutulması gerekir”. Hüküm, ilk olarak AYM’nin 26.10.2023 tarihli ve E. 2023/132, K. 2023/183 numaralı kararıyla Anayasa m. 38’e aykırılık teşkil ettiği ve “kuralın kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarını önleyecek şekilde belirli ve öngörülebilir nitelikte olmadığı ve bu yönüyle kanunilik şartını taşımadığı” gerekçesiyle iptal edilmiş ve bunun üzerine 7499 sayılı Kanun’la düzenlemede değişiklik yapılmış, ancak düzenleme AYM tarafından 2024 yılında ikinci kez iptal edilmiştir.

⁵⁷ Düşüncemize göre örgüt mensubu suçlu tabirinin kapsamına yalnızca suç örgütünün hiyerarşik yapısında yer alan kişiler dahil edilmelidir. Bu sebeple TCK m. 6/1-j’de yer alan örgüt mensubu suçlu deyiminin kapsamı suç örgütünü kuran, yöneten ve örgüte üye olanla sınırlı tutulmalıdır.

⁵⁸ İlk iptal kararı için bkz. AYM, T. 26.10.2023, E. 2023/132, K. 2023/183: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 14.06.2026). İlk iptal kararı sonrası kanun koyucu tarafından yapılan düzenleme için bkz. 02.03.2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun m. 10. İkinci iptal kararı için bkz. AYM, T. 05.11.2024, E. 2024/81, K. 2024/189: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 14.06.2026). 2023 yılındaki ilk iptal kararında belirlilik ve öngörülebilirliğe vurgu yapılmasına rağmen, yapılan değişiklikle söz konusu eksikliklerin tamamen giderildiği söylenemez. Değişikliğe ilişkin detaylı açıklama ve değerlendirmeler için bkz. YILMAZ, Örgüt Adına Suç, s. 115-129. AYM’nin, örgüt adına suç işleme kavramının belirsizliği, temel hak ve özgürlüklerin kullanımının cezalandırılması ve kamu idarelerinin keyfilğine ilişkin eleştirilerine bir çözüm olmadığı gerekçesiyle doktrinde haklı olarak eleştiri konusu olmaya devam etmiştir, bkz. KESKİN KIZIROĞLU, IŞIK, DUYSAK, ŞOHOĞLU, <https://427ed4ad35ba44b7b064990ff73f32a56e2e9b47.vetisonline.com/7499-sayili-ceza-muhakemesi-kanunu-ile-bazi-kanunlarda-degisiklik-yapilmasina-dair-kanun-ile-ceza-hukuku-ve-ceza-muhakemesi-hukukunu-kapsayan-degisiklikler/>, (E.T. 11.06.2026). Ayrıca AYM bu iptal kararları öncesinde, 2021 yılında verdiği Hamit Yakut Kararı’nda suçun uygulama alanının oldukça geniş olduğunu ve kamu makamlarının keyfi müdahalelere karşı hükmün lafzının yeterli korumayı içermediğini de ileri sürmüştür, “§108. Yürürlükteki şekliyle 5237 sayılı Kanun’un 220. maddesinin (6) numaralı fıkrasında örgüt adına işlendiği kabul edilebilecek suçlar dizisi öylesine geniştir ki hükmün lafzı -bu hükmün derece mahkemelerince kapsamlı biçimde

karar vermiştir. Buna rağmen kanun koyucu konuya ilişkin yeni bir düzenleme yapmamış ve suç örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişinin bu sıfatı dolayısıyla sorumluluğu ortadan kaldırılmıştır. Örgüt adına suç işleme kavramına yüklenen anlam AYM'nin iptal kararlarından da yola çıkarak şu şekilde izah edilebilir: İptal kararlarında örgüt adına suç işleme kavramının belirsizliğine vurgu yapan AYM, gerçekleştirilen suçun “örgüt adına” olabilmesi için suç örgütünün söz konusu suçla alakalı bilgisinin ve onayının olması gerektiğini belirtmektedir⁵⁹. Yargıtay da benzer şekilde suçtan örgütün bilgisinin bulunmasının yanında örgütün talimatı dahilinde suçun işlenmesi halinde örgüt adına suç işlemekten bahsedilebileceğini kabul etmektedir⁶⁰. Belirtmek gerekir ki suç örgütünün belirli bir kişiye yönelik olarak yapmadığı genel çağrılar da Yargıtay nezdinde örgütün bilgisi dahilinde kabul edilir⁶¹. Bu noktada örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçla örgüt adına suç işleme kavramları benzerlik arz etmektedir.

Örgüt adına suç işleme kavramı örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suç kavramına benzemekle birlikte iki kavram arasında birtakım farklılıklar da bulunmaktadır. Öncelikle iptal kararı öncesinde TCK m. 220/6 uyarınca örgüt adına suç işlemekten bahsedildiğinde, düzenlemenin lafzından da yola çıkılarak, suçun failinin ancak örgüte mensup olmayan bir kişi olacağı kabul edilmekteydi. Örgüt

yorumlanması da dahil olmak üzere- kamu makamlarının keyfi müdahalelerine karşı yeterli düzeyde koruma sağlayamamakta, kişilerin esas suçlarına ilave olarak bir de öngörülemez biçimde örgüt adına suç işlemek suçundan cezalandırılmalarına engel olamamaktadır. (...) §114. Bir kanun hükmünün böylesine kapsamlı bir şekilde yorumlanması, normal zamanlarda temel hak ve özgürlüklerin kullanılması nedeniyle örgüte üye olmak gibi son derece ağır bir isnada doğrudan neden olmayacak bir kusuru tek dayanarak gösterilerek -üyeliğe dair herhangi bir somut delil bulunmadığı halde- bir kişinin terör örgütü üyesi gibi cezalandırılmasına neden olmaktadır”, AYM, T. 10.06.2021, Hamit Yakut Başvurusu, BN. 2014/6548: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 05.06.2026). AİHM de 2017 yılında verdiği Işıkırık/Türkiye kararında düzenlemeye ilişkin benzer eleştirilerde bulunmuştur, “§67. (...) TCK'nın 220 § 6 maddesi uyarınca hapis cezası biçimindeki ağır bir ceza müeyyidesinin uygulanmasına yönelik potansiyel bir dayanak teşkil eden eylemler dizisi öyle geniştir ki; hükmün lafzı, bu hükmün yerel mahkemelerce kapsamlı biçimde yorumlanması da dahil olmak üzere, kamu makamlarının keyfi müdahalelerine karşı yeterli düzeyde koruma sağlamamaktadır”, AİHM, T. 14.11.2017, Işıkırık/Türkiye Kararı, BN. 41226/09: <https://hudoc.echr.coe.int/> (E.T. 11.06.2026).

⁵⁹ “Örgüt adına suç işlemekten söz edildiğine göre suçun, örgütün bilgisi ve istemi içinde işlenmesi gerekir”, AYM, T. 31.03.1992, E. 1991/18, K. 1992/20: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 11.06.2026).

⁶⁰ “TCK'nın 220/6. maddesinde düzenlenen bu suç nedeniyle failin cezalandırılabilmesi için öncelikle bir örgütün bulunduğu tespit edilmelidir. Kişinin örgüt üyesi olmadığı belirlendikten sonra örgütün talimatı ve bilgisi dahilinde suç teşkil eden bir eylemi gerçekleştirmesi hâlinde örgüt adına suç işleme suçundan cezalandırılması gerekir”, Y. 9. CD, T. 03.02.2014, E. 2013/18312, K. 2014/1213: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 11.06.2026); Y. CGK, T. 14.06.2022, E. 2020/53, K. 2022/432: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 12.06.2026).

⁶¹ “Örgütün genel çağrısı, örgüte ait yayın organlarının yayımları ve çağrıları ile somutlaşmış olduğunda, bu çağrının belirli bir kişiye yapılmış olmasına gerek bulunmamaktadır. Tüm bu yasal düzenlemeler ve açıklamalar karşısında somut olay irdelendiğinde; oluş, dosya kapsamı ve mahkeme gerekçesine göre; örgütün hiyerarşik yapısına dahil olmadığı kabul edilen sanığın, üzerine atılı olan yaralama suçunu örgütün bilgisi ve talimatı doğrultusunda ya da örgütün genel çağrısı üzerine gerçekleştirildiğine dair dosya içerisinde herhangi bir delil bulunmadığı nazara alındığında, unsurları itibarıyla oluşmayan örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek suçundan 5271 sayılı CMK'nın 223/2-e maddesi gereğince beraatine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi”, Y. 3. CD, T. 25.10.2021, E. 2021/589, K. 2021/9716: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 12.06.2026); Y. CGK, T. 04.03.2008, E. 2007/9-282, K. 2008/44: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 12.06.2026); Y. 16. CD, T. 23.01.2018, E. 2017/3121, K. 2018/239: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 12.06.2026). Yargıtay bir kararında suçun, herhangi bir çağrı bulunmamasına rağmen örgütün önem atfettiği günler ve olaylarla ilgili olarak işlenmesini de örgüt adına işlenen suç olarak kabul etmiştir; “(...) suçun örgüt adına işlenmiş olması bakımından; suçun örgütçe yapılmış genel veya özel nitelikli çağrılar veya talimatlar üzerine ya da örgütçe önem atfedilen gün ve olaylarla ilişkili olarak veya örgütçe tayin edilen zamanlama ve stratejilere uygun biçimde işlenip işlenmediği ve yine suçun işleniş şekli, niteliği ile örgütün amaç, yöntem ve stratejileri ile paralelliği gibi hususlar nazara alınıp tüm dosya kapsamına göre değerlendirme yapılarak, failin örgütün izni veya onayından bağımsız olarak, örgütün amacına hizmet etmek ve faaliyetlerini kolaylaştırmak amacıyla hareket edip etmediği belirlenmelidir”, Y. 9. CD, T. 14.12.2012, E. 2013/18312, K. 2014/1213: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 13.06.2026).

üyesinin örgüt adına bir suç işlemesi üyelik vasfının bir sonucu olarak ele alınmaktaydı⁶². Bu açıdan, TCK m. 220/6'nın yürürlükte olduğu dönemde, örgüt adına suç, örgüt üyesi tarafından işlenemezken örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suç hem örgüt üyesi hem de örgüte üye olmayan bir kişi tarafından gerçekleştirilebilirdi.

TCK m. 220/6'nın iptalinden önce doktrinde örgüt üyesi olmamasına rağmen örgüte yardım eden ve gerçekleştirdiği yardım fiili aynı zamanda bağımsız bir suç oluşturan kişinin hangi hüküm kapsamında sorumlu tutulacağı tartışılmıştır. Buna göre, fail örgüt adına hareket ederek örgütün bir işini yerine getirdiği düşüncesiyle davranıyorsa TCK m. 220/6 uygulanmalı, buna karşılık örgüte yardım etmekle birlikte esasen bu işten sağlayacağı menfaat veya kazancı hedefliyorsa TCK m. 220/7 kapsamında değerlendirilmelidir. Örgüte yardım niteliğindeki eylemlerin çoğu zaman ayrıca suç oluşturduğu da dikkate alınarak yalnızca silahlı örgütler bakımından uygulama alanı bulan TCK m. 220/6'nın yürürlükten kaldırılması ya da daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal olarak düzenlenmesi gerektiği de ileri sürülmüştü⁶³. Kanaatimizce bir fiilin TCK m. 220/7 kapsamında “örgüte bilerek ve isteyerek yardım” olarak nitelendirilebilmesi için failin amacı ne olursa olsun gerçekleştirilen davranışın başlı başına suç oluşturmaması gerekir. Fiil bağımsız olarak suç teşkil ettiği anda failin hedefi şahsi bir çıkar sağlamak ya da ekonomik kazanç elde etmek olsa bile eylemin TCK m. 220/6 çerçevesinde değerlendirilmesi gerekirdi. Nitekim Yargıtay da TCK m. 220/6 ile m. 220/7 arasındaki ayrımı failin amacı üzerinden değil, gerçekleştirilen fiilin ayrıca suç oluşturup oluşturmaması ölçütüne göre yapmıştı⁶⁴. Bu açıdan TCK m. 220/6 hem örgüt üyesini hem de TCK m. 220/7 kapsamında örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişiyi dışlayan bir uygulama alanına sahipti. Her ne kadar TCK m. 220/6 hükmünün iptal edilmesi sonrasında bu ayrımın pratik önemi büyük ölçüde ortadan kalkmış olsa da TCK m. 220/7'nin yalnızca suç oluşturmamayan yardım fiillerini kapsayacak şekilde yorumlanması, örgüte yardım niteliği taşıyan ancak aynı zamanda bağımsız suç da teşkil eden davranışların örgütsel açıdan bir yaptırım boşluğuyla karşı karşıya kalma riskini barındırmaktadır.

⁶² TULAY, Örgüt Adına Suç İşlemek, s. 4. Örgüte dahil olabilmek için suç işlenmesinin örgüt adına suç işleme kapsamında olup olmadığı tartışılabilir. Doktrinde, bu konuda ikili bir ayrım yapılmış ve emrin, failin örgüte kabulü için faili test etmek amacıyla örgütten alınması halinde artık örgüte üyelikten bahsedilebileceği; buna karşın, örgütten emir almaksızın kendini örgüte kanıtlamak için örgüt adına suç işleyen failin ise örgüte henüz üye olmadığından söz edilebileceği ileri sürülmüştür, bkz. BOZ, s. 160. Kişi, suçu örgüt nezdinde kabul görmek, örgüte kendini göstermek amacıyla gerçekleştirmiş olabilir. Bu durumda fiili gerçekleştirdiği sırada henüz örgüt üyesi olmadığından örgüt adına suç işlediği kabul edilmelidir. Benzer yöndeki Yargıtay kararı için bkz. “Failin örgütün çağrısı üzerine veya örgüte girme amacıyla olması nedeniyle katılım iradesini göstermek kastıyla suç işlemiş olması açısından herhangi bir fark bulunmamaktadır. Önemli olan suçun örgüt adına işlenmesidir”, Y. CGK, T. 14.06.2022, E. 2020/53, K. 2022/432: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 12.06.2026).

⁶³ TULAY, Örgüt Adına Suç İşlemek, s. 5-7; yazar, TCK m. 220/6'nın şu şekilde değiştirilebileceğini önermiştir; “TCK m. 220/6'nın ‘Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen fail hakkında verilecek ceza [...] oranında artırılır’ gibi genel ağırlaştırıcı bir norm olarak öngörülmesi kanaatimizce isabetli olacaktır”.

⁶⁴ “Sanıkların terör örgütünün çağrısı ve amaçları doğrultusunda suç işlemek suretiyle örgüte yardım ettikleri kabul edilip, işlenen bu suçlardan ayrıca mahkumiyet hükmü kurulduğu görülmekle; TCK'nın 314/3 ve 220/7. maddelerinde düzenlenen silahlı örgüte yardım bakımından yardımın konusunun suç teşkil etmeyen bir fiilden ibaret olması, yardımı oluşturan fiilin suç teşkil etmesi halinde ise artık örgüte yardım suçundan söz edilemeyip fiilin aynı Kanunun 220/6 maddesi kapsamında örgüt adına suç işleme olarak değerlendirilmesi gerektiği gözetilmeden yetersiz ve isabetsiz gerekçeyle yazılı şekilde hüküm kurulması”, Y. 16. CD, T. 27.09.2011, E. 2011/7749, K. 2011/27280: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 12.06.2026). Benzer şekilde bkz. KİTAPÇIOĞLU YÜKSEL, s. 321.

AYM, daha önce verdiği iptal kararında ortaya koyduğu gerekçeler doğrultusunda, temel hak ve özgürlüklere ilişkin anayasal güvenceleri dikkate alan yeni bir düzenleme yapılmadığını tespit etmiştir. Mahkemeye göre kanun koyucu tarafından getirilen yeni hüküm, iptal edilen düzenlemenin doğurduğu sonuçları esasen sürdürmektedir. Bu nedenle AYM, “örgüt adına işlenen suç” ifadesinin kapsam ve sınırlarının yeterince açık olmadığını, öngörülebilirlikten uzak bulunduğunu ve bu sebeple suçta ve cezada kanunilik ilkesinin gereklerini karşılamadığını ikinci iptal kararında bir kez daha vurgulamıştır.

Örgüt adına suç işlemenin ayrıca cezalandırılmasının gerekliliği tartışma konusu yapılabilir. Yargıtay, bu cezalandırmanın amacının “örgütün organik yapısına katılmayan dışarıdan kişilerin, her ne şekilde olursa olsun, örgütün hayatta kalmasına veya güçlenmesine katkı sağlayacak biçimde örgüt adına suç işlemesini önlemek” olduğunu belirtmiştir⁶⁵. Doktrinde ise amacın; örgütlü suçlulukla daha etkin bir mücadele sağlamak⁶⁶ ve caydırıcılık oluşturmak⁶⁷ olduğu ifade edilmiştir. Kanaatimizce de bir fiilin örgüt adına işlenmesinin bireysel gerçekleştirilen aynı suça nazaran daha ağır bir ceza yaptırımıyla karşılanması gerekir. Nitekim bu tür fiiller yalnızca ilgili suçun neticesini doğurmakla kalmayıp adına hareket edilen suç örgütünün manevi gücünü, toplumsal etkisini ve sürekliliğini de pekiştirmektedir. Ancak bu cezalandırmanın örgüt üyesi olmayan bir kişinin doğrudan örgüt üyeliği suçundan sorumlu tutulması yerine, işlediği fiil nedeniyle bağımsız bir suçun faili olarak cezalandırılması görece daha isabetli bir yaklaşımdır. Bununla birlikte AYM’nin de vurguladığı üzere, önceki düzenlemede yer alan “örgüt adına suç işleme” ifadesindeki belirsizliklerin ve kanunilik ilkesine aykırılık oluşturan unsurların giderilmeyerek benzer nitelikte bir hükmün yeniden ihdas edilmesi anayasal sorunları devam ettirecektir. Bu nedenle, suç politikası gereği örgüt adına suç işlemenin ayrıca cezalandırılacağı bir düzenleme yapılacak ise hükmün kapsamı ve uygulanma şartları açık, belirli ve öngörülebilir şekilde kalem alınmalıdır. Öte yandan, örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi zaten gerçekleştirdiği suç nedeniyle sorumlu tutulur. Bu sebeple ayrıca bağımsız bir suç tipi oluşturmak yerine, örgüt adına işlenen suçlarda temel suçun cezasının belirli bir oranda artırılması yoluyla bir yaptırım öngörülmesinin daha uygun olacağı kanaatindeyiz. Böyle bir sistemde, örgüt adına işlenen suçun ağırlığı ceza miktarına doğrudan yansıtılacak; örneğin daha hafif bir suç işleyen fail ile daha ağır bir suç işleyen fail bakımından uygulanacak ceza artırımının sonucu aynı olmayacaktır. Böylece yaptırımın işlenen suçun niteliği ve ağırlığıyla daha uyumlu ve orantılı olması sağlanabilecektir.

Sonuç olarak örgüt adına suç işleyen kişiden doğrudan bahsederek örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişinin ayrıca cezalandırılmasını öngören düzenleme, AYM’nin 05.11.2024 tarihli kararıyla yeniden iptal edilmiştir. Mahkeme, iptal edilen hükme konu suçun unsurlarının içerik ve kapsam bakımından değişmediğini, yasama organının önceki iptal kararında

⁶⁵ Y. 3. CD, T. 25.10.2021, E. 2021/589, K. 2021/9716: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 12.06.2026).

⁶⁶ YENİDÜNYA, İÇER, s. 808.

⁶⁷ BULUT, s. 459, 460.

belirtilen gerekçelere uygun yeni bir düzenleme yapmadığını ve “örgüt adına işlenen suç” ibaresinin belirsizliğini koruyarak bu durumun kanunilik ilkesini karşılamadığını ifade etmiştir. İptal kararının yürürlüğe gireceği tarihe kadar kanun koyucu tarafından herhangi bir düzenleme yapılmadığından TCK m. 220/6’da yer alan örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme fiilini ayrıca cezalandıran hüküm yürürlükten kalkmış ve söz konusu fiili bağımsız olarak cezalandıran normatif düzenleme varlığını yitirmiştir.

II. ÖRGÜTLE BAĞLANTILI DİĞER NİTELİKLİ HALLER

A. SUÇUN VAR OLAN VEYA VAR SAYILAN SUÇ ÖRGÜTLERİNİN KORKUTUCU GÜCÜNDEN YARARLANILARAK İŞLENMESİ

TCK’da yer alan bazı hükümlerde suçun birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi ya da suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesinden farklı olarak “*var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak*” suç işlenmesi daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Bu nitelikli hal; tehdit (TCK m. 106), nitelikli yağma (TCK m. 149) ve görevi yaptırmamak için direnme (TCK m. 265) suçlarında yer alır. Bu suçların dışında TCK m. 119’da eğitim ve öğretimin engellenmesi (TCK m. 112), kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinin engellenmesi (TCK m. 113), siyasi hakların kullanılmasının engellenmesi (TCK m. 114), inanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasını engelleme (TCK m. 115), konut dokunulmazlığının ihlali (TCK m. 116) ile iş ve çalışma hürriyetinin ihlali (TCK m. 117) suçları bakımından ortak bir hüküm ihdas edilmiştir. Bu ortak hükme göre bahsi geçen suçların var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak işlenmesi halinde faile verilecek olan ceza bir kat artırılır.

Düzenlemelerde yer verilen “*var olan suç örgütü*” ile kastedilen adli kayıtlarda yer alan suç örgütüdür. Buna karşılık “*var sayılan suç örgütü*” ifadesi ise aslında var olmayan ancak muhatabı tarafından var olduğu sanılan suç örgütleri anlamına gelmektedir⁶⁸. Kişinin örgütün gücünü gerçekten kullanabilecek durumda olup olmaması ya da örgüte mensup olup olmaması⁶⁹ bu nitelikli halin meydana gelmesi bakımından önemli değildir. Belirtmek gerekir ki fail kendini toplumda tanınmış ve suça bulaşmış bir kişi olarak tanıtmak suretiyle suçu gerçekleştirdiyse örgütün korkutucu gücünden yararlanmadığı için bu nitelikli hal uygulanmayacaktır⁷⁰. Nitekim bu ihtimalde bir örgütün korkutucu gücünün kullanılması söz konusu değildir.

⁶⁸ EGEMENOĞLU, s. 83; BOYRACI, s. 97, 98. “TCK’nın 106/2-d bendinde tanımlanan ağırlaştırıcı nedeninin uygulanabilmesi için, tehdidin ‘var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak’ işlenmelidir. Bendin uygulanabilmesi için failin, var olan veya var sayılan suç örgütüne üye olması, yöneticisi olması gerekmediği gibi suç örgütünün, eylemden önce hukuken TCK’nın 220. maddesi ya da 3713 sayılı Kanun kapsamında örgüt olarak kabul edilmiş olması da şart değildir”, Y. 4. CD, T. 08.11.2022, E. 2020/21332, K. 2022/22054: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 20.04.2026).

⁶⁹ ARTUK, GÖKCEN, ALŞAHİN, ÇAKIR, Özel Hükümler, s. 633; BOYRACI, s. 97, 98.

⁷⁰ KOCA, ÜZÜLMEZ, s. 774.

Söz konusu nitelikli halin uygulandığı suç tipleri de göz önünde bulundurulduğunda burada önemli olan kişinin var olan ya da var sayılan örgütler aracılığıyla mağdurda oluşturduğu korkudur. Haklı bir korku olmasa da nitelikli hal uygulama alanı bulur. Nitekim kanun koyucu bu nitelikli hali, var olan suç örgütleriyle sınırlı tutmamış, var sayılan suç örgütlerini de düzenlemeye dahil etmiştir. Elbette bu nitelikli hal için mağdurun bu hale vakıf olması, fail tarafından bir suç örgütünün gücünün kullanılabilceğini bilmesi gerekir. Bu bilginin fail tarafından sözlü bir biçimde mağdura aktarılması⁷¹ mümkün olsa da şart değildir. Örneğin failin, mağdura bir suç örgütünün amblemini göstermek ve onun adına çalıştığını ima etmek⁷² suretiyle yağma suçunu işlemesi halinde bu nitelikli hal gerçekleşmiş olacaktır.

Örgüt var olmasa bile mağdurda örgütün varlığına ilişkin bir düşünce oluşması bu nitelikli hal bakımından yeterli kabul edilir. Var sayılan suç örgütlerinin korkutucu gücünden faydalanılarak suçun işlenmesi de mümkün olduğundan failin örgüt mensubu olması ya da suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş bir suç olması şart değildir⁷³.

Suç örgütlerinin bireylerde oluşturduğu korkutucu güçle birlikte, kanunda bu durumun nitelikli hal olarak kabul edildiği suçlar daha kolay bir biçimde işlenebilir⁷⁴. Esasen cezanın ağırlaştırılma sebebi, tıpkı yağma suçunun birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi halinde mağdurun direncinin ve dolayısıyla suçun işlenişinin kolaylaştırılmasında olduğu gibi örgütün korkutucu etkisinin de paralel bir netice doğurması ve suçun icra edilmesini, malın alınmasını kolaylaştırmasıdır.

Belirtmek gerekir ki mağdurun üzerinde korkutucu bir etkisi olmayan, varlığı bilinmeyen, daha önce duyulmamış bir suç örgütü söz konusu olduğunda -her ne kadar suç örgütü var olsa da- ortada bu örgütten kaynaklı bir korkutucu güç bulunmadığından söz konusu nitelikli hal uygulanamayacaktır⁷⁵.

Var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturduğu korkutucu güçten yararlanılarak suç işlenmesinin nitelikli hal olarak düzenlendiği suçlar esasen tehdit yoluyla işlenen birtakım suçlardır. Mağdurun muhatap olduğu bireysel tehdit ile örgütün oluşturduğu korkutucu güç dolayısıyla muhatap olduğu tehdit kıyaslandığında korku, kaygı ve endişe düzeylerinin aynı olmadığı ve dolayısıyla haksızlık içeriğinin örgütün dahil olduğu tehditte daha yoğun olduğu söylenebilir⁷⁶. Bu sebeple de örgütün

⁷¹ “Saniğin ‘benim oğlum karşıda mafyadır. ... mahallesinde PKK lı ağabeyim var vururuz öldürürüz, buraları terk edin’ şeklindeki sözler de sarfetmek suretiyle tehdit ettiği olayda, eylemin 5237 sayılı TCK’nin 106/2-d maddesinde düzenlenen ‘Var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak’ tehdit suçunu oluşturduğu”, Y. 11. CD, T. 18.06.2025, E. 2022/4661, K. 2025/7449: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 18.04.2026).

⁷² ARTUK, GÖKCEN, ALŞAHİN, ÇAKIR, Özel Hükümler, s. 633; KOCA, ÜZÜLMEZ, s. 774.

⁷³ ÖZBEK, DOĞAN, BACAŞIZ, s. 413.

⁷⁴ “Gizli veya açık, var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu etkiden yararlanılarak söz konusu suçlar daha kolay bir şekilde işlenebilirler”, Y. CGK, T. 31.05.2023, E. 2020/175, K. 2023/325: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 18.04.2026).

⁷⁵ ÖZBEK, DOĞAN, BACAŞIZ, s. 472.

⁷⁶ “Tehdit fiili, kişinin ruh dinginliğini bozan, iç huzurunu, bilinç ve irade özgürlüğünü ihlal eden bir olgudur. Fiilin mağdur üzerinde ciddi bir korku yaratabilmesi açısından sonuç almaya objektif olarak elverişli, yeterli ve uygun olması gerekir. TCK’nin 106/2-d bendinde tanımlanan ağırlaştırıcı nedeninin uygulanabilmesi için, tehdidin ‘var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak’ işlenmelidir. Bendin uygulanabilmesi için failin, var olan veya var sayılan suç örgütüne üye olması, yöneticisi olması gerekmediği gibi suç örgütünün, eylemden önce hukukun

oluşturduğu korkutucu güçten faydalanılarak suç işlenmesinin daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hal olarak kabul edilmesi makul gözükmemektedir.

Belirtmek gerekir ki suç hem örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenip hem de var olan örgütün korkutucu gücünden faydalanılarak işlenmiş de olabilir⁷⁷. Kişi mensubu olduğu örgütten aldığı talimatla bir kişiye karşı nitelikli yağma suçunu gerçekleştirmiş olabilir⁷⁸. Malın alınması için mağduru tehdit eden fail, mağdurun direncini kırmak için mensubu olduğu suç örgütünün korkutucu gücünü de kullanmış ve bu sayede malı almış ise kişinin gerçekleştirdiği nitelikli yağma suçu hem var olan suç örgütlerinin korkutucu gücünden yararlanılarak işlenmiş hem de örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş kabul edilmelidir. Bu durumda fail nitelikli yağma suçundan cezalandırılmasının yanında ayrıca örgüte mensubiyeti dolayısıyla TCK m. 220 uyarınca da cezalandırılacaktır.

B. SUÇUN ÖRGÜTE YARAR SAĞLAMAK MAKSADIYLA İŞLENMESİ

TCK'da suç örgütüne yarar sağlamak maksadıyla yağma suçunun işlenmesi daha ağır cezayı gerektiren bir nitelikli hal olarak nitelikli yağma suçu başlığı altında m. 149'da düzenlenmiştir. Bu nitelikli hale ilişkin madde gerekçesinde; *"Fıkranın (g) bendine göre, yağma suçunun suç örgütüne*

TCK'nın 220. maddesi ya da 3713 sayılı Kanun kapsamında örgüt olarak kabul edilmiş olması da şart değildir. Bendin ağırlaştırıcı neden olarak kabulü, tehdidin kaynağının suçla irtibatlı organize bir güce dayanması nedeniyle gerçekleştirilme olasılığının yüksekliği, tehlikenin nerede, ne zaman ve ne şekilde geleceğinin kestirilememesi, buna bağlı olarak da korunma ya da savunma yapmanın zor oluşudur. Korkutucu güç olarak "var olan veya var sayılan suç örgütlerinin" kullanılması, fiilin tehlikeliliğini, failin ise ciddiliğini, kararlılığını ortaya koyarken, mağdurda, muhatap olacağı bireysel tehlide göre daha yoğun korku, kaygı ve endişe yaratmaktadır. Mağdurun, bireysel tehlide göre daha yoğun korku, kaygı ve endişeye maruz kaldığının kabul edilebilmesi için, failin, suç örgütüyle dolaylı bile olsa bağlantısı olduğu veya olabileceği ya da en azından suç örgütü ile zayıf da olsa irtibatının bulunduğu ihtimaline inanmasını gerektirecek makul nedenlerinin bulunması gerekir", Y. 4. CD, T. 08.11.2022, E. 2020/21332, K. 2022/22054: https://www.lexpera.com.tr, (E.T. 01.05.2026).

⁷⁷ KOCA, ÜZÜLMEZ, s. 774, 775. "5237 sayılı Kanun'un 148 inci maddesinin birinci uyarınca; kişinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştirileceği ya da malvarlığı bakımından büyük bir zarara uğratılacağından bahisle tehdit edilerek veya cebir kullanılarak bir malı teslim veya alınmasına karşı koymamaya mecbur bırakılması yağma suçunu oluşturur. Suç, anılan değerlere yönelik bir saldırı gerçekleştirileceğinden bahisle tehdit veya cebir kullanılmak suretiyle gerçekleşir. Aynı Kanun'un 149 uncu maddesinin birinci fıkrasında nitelikli halleri düzenlenmiştir. Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçları ise 5237 sayılı Kanun'un 109 uncu maddelerinde düzenlenmiştir. Hâl böyle olunca sanığın PKK silahlı terör örgütünün talimatları doğrultusunda örgütsel bir faaliyet olarak gerçekleştirilen planlı yol kesme-kimlik sorgulama-arac kundaklama eylemleri kapsamında, olay tarihinde gece vakti silahlı olarak yol kesip, mağdur ... adına kayıtlı, mağdur ...'in sevk ve idaresindeki ve yanında bulunan yardımcısı mağdur ...'in bulunduğu aracı durdurup, araçtan indirdikleri mağdurların kimliklerini sorguladıkları ve bu suretle teslim aldıkları aracı yakıntan sonra seyahat etme haklarını da ihlal etmeleri şeklindeki eylemlerinin nitelikli yağma ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarını oluşturduğu ve bu yönüyle kurulan hükümlerde hukuka aykırılık bulunmamıştır. (...) Silahla, birden fazla kişi ile birlikte, yok kesmek suretiyle, var olan veya varsayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak işyerinde ve gece vakti nitelikli yağma ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarını işlediği anlaşılana sanık hakkında", Y. 6. CD, T. 19.06.2023, E. 2023/622, K. 2023/11674: https://www.lexpera.com.tr, (E.T. 01.05.2026).

⁷⁸ "(...) mağdur ...'in hurdacılık yaparken sanık ...'in birden fazla kez hurda bakır satın alıp mağdur ...'a karşılığında senet verdiği, mağdur ...'in sanık ...'in ödemediği senetler ile ilgili icra takibi başlattığı, bunun üzerine silahlı suç örgütü üyesi sanık ... ve hakkında soruşturma aşamasında yakalanamadığından savunması alınmadığı için tefrik kararı verilen ...'in borçlu sanık ...'in talebi ile mağdur ...'in abisi mağdur ...'nın yanına gelerek, silah gösterip ölümlle tehdit etmek suretiyle mağdur ...'in sanık ...'dan olan 40.000,00 TL'lik senetli icra alacağını 20.000,00 TL olarak kabul etmesine zorladıkları, bu tehdit ve zorlamanın sonucu olarak alacağını 20.000,00 TL olarak kabul edilmesi ile bu miktar paranın ödenmesi suretiyle borcun kapatılmasının sağlandığı anlaşılmakla; sanık ...'un eyleminin 5237 sayılı Kanun'un 106/2-a-c-d maddesinde unsurları belirtilen var olan suç örgütünün oluşturduğu korkutucu güçten yararlanarak, birden fazla kişiyle, silahla tehdit, sanık ...'in eyleminin tehdit suçuna azmettirme, suç örgütü yöneticisi sanıklar ... ve ...'in eylemlerinin 5237 Sayılı Kanun'un 220/5. maddesi kapsamında tehdit suçunu oluşturduğu", Y. 6. CD, T. 06.06.2023, E. 2022/809, K. 2023/11298: https://www.lexpera.com.tr, (E.T. 01.05.2026).

yarar sağlamak maksadıyla işlenmesi, söz konusu suçun nitelikli unsurunu oluşturmaktadır. Örgütün suç işlemek maksadıyla meydana getirilmiş olması gerekir. Bu nitelikli unsurun varlığı için, örgüte yarar elde etmek maksadıyla hareket edilmesi gerekir; ancak, örneğin yağma sonucu elde edilen paranın örgüte aktarılması şart değildir. Yarar deyiminin de geniş şekilde anlaşılması gerekir. Mağdurun böyle bir örgüte üye olmaya ve aidat ödemeye veya bağışta bulunmaya zorlanması hâlinde de, bu bent uygulanır”, açıklamalarına yer verilmiştir.

Yağma suçunun suç örgütüne yarar sağlamak maksadıyla işlenmiş olması bu nitelikli halin oluşumu bakımından yeterlidir. Bu maksat üzere hareket ederek elde ettiği paranın örgütün yararına kullanılması ya da örgüte aktarılmış olması şart değildir⁷⁹. Fail, örgüte yarar sağlamak ve örgüte parayı aktarmak için cebir kullanarak bir kimsenin parasını almış olabilir. Fail daha sonra temin ettiği bu parayı örgüte vermekten vazgeçip kişisel harcamaları için kullandıysa da fiili icra ettiği esnadaki maksadı örgüte yarar sağlamak olduğundan bu maksada binaen suçun işlenmiş olması düzenlemede öngörülen daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halin uygulanması için yeterlidir. Paranın akıbetinin ne olduğunun bu noktada bir önemi yoktur.

Düzenlemede yer alan suç örgütünün gerçek anlamda kurulmuş olan ve TCK m. 220’ye göre suç örgütü kabul edilen bir örgüt olması gerekir. Bu bakımdan var sayılan bir örgüte yarar sağlama maksadı bu kapsamda değerlendirilemez⁸⁰. Var olan bir suç örgütüne yarar sağlama maksadının bulunması için failin suç örgütüne üye olması şart değildir⁸¹.

Belirtmek gerekir ki bir suç örgütüne yarar sağlamak maksadıyla suçun işlenmesi hali TCK’da yalnızca yağma suçu bakımından öngörülmüş bir nitelikli haldir. Aynı maddede (TCK m. 149/1-f) var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak suçun işlenmesi haline de ayrı bir nitelikli hal olarak yer verilmiştir.

Fail yağma suçunu hem örgüte yarar sağlama maksadıyla hem de var olan örgütün korkutucu gücünden yararlanarak işlemiş olabilir⁸². Failin bu şekilde icra ettiği suç aynı zamanda örgüt faaliyeti çerçevesinde işlediği bir suç da olabilir. Buna karşılık suç işlemek amacıyla kurulan bir örgütteki mensuplar, ekonomik suçlar değil de farklı birtakım suçları işlemek üzere bir araya gelmiş olabilirler. Buna karşılık örgüt mensubu kişi, örgütün amacı ve iradesi dışında, örgüte elde ettiği parayı aktarmak amacıyla ve örgüte mensup olduğunu söylemek suretiyle örgütün korkutucu gücünü mağdur üzerinde hissettirerek yağma suçunu gerçekleştirmiş olabilir. Böylesi bir olayda örgüt mensubu olan fail, örgüt

⁷⁹ KOCA, ÜZÜLMEZ, s. 775; ARTUK, GÖKCEN, ALŞAHİN, ÇAKIR, Özel Hükümler, s. 633; SOYASLAN, s. 439.

⁸⁰ ARTUK, GÖKCEN, ALŞAHİN, ÇAKIR, Özel Hükümler, s. 633.

⁸¹ ÖZBEK, DOĞAN, BACAŞIZ, Özel Hükümler, s. 685; KOCA, ÜZÜLMEZ, s. 775.

⁸² KOCA, ÜZÜLMEZ, s. 775. “Sanıklar ..., ..., ... hakkında müşteki ...’ya yönelik nitelikli yağma suçunun birden fazla kimse tarafından birlikte, var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak, suç örgütüne yarar sağlamak maksadıyla, iş yerinde işlendiği anlaşıldı”, Y. 6. CD, T. 19.10.2021, E. 2020/2824, K. 2021/15855: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 02.05.2026); “örgüt lideri olan sanığın bu suçu, kurduğu örgütün korkutucu gücünden yararlanarak ve örgüte yarar sağlamak amacıyla işlediği”, Y. CGK, T. 27.05.2021, E. 2017/989, K. 2021/226: <https://www.lexpera.com.tr>, (E.T. 02.05.2026).

faaliyeti çerçevesinde bir suç işlememiş olmasına rağmen örgüte yarar sağlamak maksadıyla ve var olan bir suç örgütünün korkutucu gücünden yararlanarak nitelikli yağma suçunu işlemiş kabul edilmelidir.

Örgüt yararına işlenen her suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş sayılıp sayılmayacağı ayrıca değerlendirilmelidir. Kanaatimizce örgüt yararına işlenen her fiil otomatik olarak örgüt faaliyeti olarak kabul edilmemelidir. Örgütün programı dışında, diğer mensupların bilgisi ve katılımı olmaksızın örgüt yararına işlenen bir suç, örgüte fayda sağlasa bile örgüt faaliyeti olarak nitelendirilemez. Örgütün yararına işlenen bir suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olarak değerlendirilebilmesi için, diğer koşulların yanında, örgüt hiyerarşisi içindeki kişiler tarafından ya da örgütün talimatı üzerine işlenmiş olması gerekir. Örgüt mensubu olmayan kişilerin örgüt adına suç işlemesi halinde fiil örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olarak değerlendirilebilir. Buna karşılık, örgüt mensubu olmayan bir kişinin örgüt yararına ve örgütün amacına uygun bir suç işlemesi her durumda örgüt faaliyeti olarak nitelendirilemez. Kısacası örgüte yarar sağlamak maksadıyla işlenen her suç örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş kabul edilemez.

SONUÇ

Türk ceza hukukunda örgütlü suçluluk, yalnızca suçun çok failli yapısından kaynaklanan bir görünüm değil, aynı zamanda suçun işlenişini kolaylaştıran, süreklilik arz eden ve hiyerarşik özellikler taşıyan bir yapılanma biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede TCK m. 220’de düzenlenen suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, örgütlü suçluluğa ilişkin temel normatif çerçeveyi oluşturmakta ve özellikle örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar bakımından önemli sonuçlar doğurmaktadır.

Çalışmada esas olarak ele alınan “*örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suç*” kavramı, uygulamada hem örgüt yöneticilerinin sorumluluğunun belirlenmesi hem de çeşitli suç tiplerinde öngörülen nitelikli hallerin uygulanması bakımından belirleyici bir işlev görmektedir. Bununla birlikte, söz konusu kavramın kanunda açık ve sınırlayıcı bir tanıma sahip olmaması doktrinde ve yargı kararlarında farklı yorumlara ve zaman zaman belirsizliklere sebebiyet vermektedir. Özellikle fiilin örgütün iradesine dayanıp dayanmadığı, örgütün amacıyla uyumlu olup olmadığı ve hiyerarşik yapı içinde hangi düzeyde ilişkilendirilebileceği somut olay bazında değerlendirme yapmayı zorunlu kılmaktadır.

Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen bir suçtan söz edilebilmesi için öncelikle bir suç örgütünün mevcut olması ve işlenen fiilin örgütün amaç ve iradesiyle uyumlu bulunması gerekir. Örgüt yöneticisi, örgüt içinde emir ve talimat verme yetkisine sahip kişidir. Bununla birlikte, bir suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlendiğinin kabulü için örgüt yöneticilerinin o suça ilişkin özel bir emir ya da talimatının bulunması zorunlu değildir. Suçun örgütün amacına ve iradesine uygun olduğu belirlendiğinde, diğer koşullar da mevcutsa, yöneticilerin somut suça dair bilgisi veya özel talimatı bulunmasa dahi fiilin örgüt faaliyeti çerçevesinde işlendiği sonucuna ulaşılabilir. Bu nedenle, örgütün amacına ve iradesine uygunluğun varlığı halinde genel bir talimatın bulunduğu kabul edilebileceği kanaatine varılmıştır.

Çalışmada ayrıca örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suç kavramına yakın bir görünüm arz eden “örgüt adına suç işleme” kavramı da incelenmiştir. Her ne kadar her iki kavram da işlenen suç ile örgüt arasında belirli bir bağlantının bulunmasını gerektirse de AYM’nin iptal kararı öncesinde TCK m. 220/6’da yer alan örgüt adına suç işleme, özellikle örgüt üyesi olmayan kişilerin örgütle kurduğu ilişkiyi esas alması bakımından farklı bir işlev üstlenmekteydi. Söz konusu hükmün AYM tarafından iki kez iptal edilmesi neticesinde örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişilerin bu sıfatları nedeniyle ayrıca cezalandırılmalarına son verilmiştir. Bununla birlikte örgüt adına suç işlemenin örgütlü suçluluğun güçlenmesine katkı sağlayan ve bireysel suçlara nazaran daha yüksek bir haksızlık içeriği taşıyan bir fiil olduğu kabul edilebilir. Bu nedenle suç politikası bakımından bu fiillerin yaptırımsız bırakılması yerine, kanunilik ilkesinin gereklerini karşılayan açık ve öngörülebilir bir düzenleme ile temel suç bakımından ceza artırımı öngörülmesinin daha isabetli bir çözüm olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suç kavramının, “suçun var olan veya var sayılan suç örgütlerinin korkutucu gücünden yararlanılarak işlenmesi” ve “suçun örgüte yarar sağlamak amacıyla işlenmesi” gibi diğer nitelikli hallerle kesişmesi kavramsal ayırım ihtiyacını daha da belirgin hale getirmektedir. Bu bağlamda, ilk durumda belirleyici ölçüt failin mağdur üzerinde örgüte atfedilen korkutucu güçten yararlanması iken ikinci durumda failin doğrudan örgüte menfaat sağlama amacıyla hareket edip etmediği önem taşımaktadır. Her ne kadar somut olaylarda söz konusu kavramların çakışması mümkünse de doktrindeki görüşler ışığında her birinin farklı koruma alanlarına sahip olduğu, muhteviyatı itibarıyla birbirinden farklı anlamlar taşıdığı ve bu sebeple de birbirine karıştırılmaması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suç kavramının geniş ve muğlak niteliğinin uygulamada hukuki belirlilik ilkesini zedeleyebilecek sonuçlar doğurabileceği görülmektedir. Bu sebeple kavramın sınırlarının yargı içtihatları ve doktrinsel katkılarla daha tutarlı ve öngörülebilir bir çerçeveye kavuşturulması hem ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesinin korunması hem de uygulamada yeknesaklığın sağlanması bakımından önem arz etmektedir. Söz konusu gerekçeyle çalışmada bu belirsizliğin kısmen giderilmesine katkı sunulmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- ARTUK, M. E., GÖKCEN, A., ALŞAHİN, M. E., ÇAKIR, K. (2024). Ceza Hukuku Genel Hükümler (18. b.). Ankara (*Genel Hükümler*).
- ARTUK, M. E., GÖKCEN, A., ALŞAHİN, M. E., ÇAKIR, K. (2026). Ceza Hukuku Özel Hükümler (22. b.). Ankara (*Özel Hükümler*).
- BAUMANN, J., WEBER, U., MITSCH, W. (2003). Strafrecht Allgemeiner Teil (11. Auflage). Bielefeld.
- BOYRACI, A. (2020). 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Düzenlenen Senedin Yağması Suçu. İstanbul.
- BOZ, B., (2020). Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Örgütüne Üye Olma Suçu. Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2(1), 131-186.
- BULUT, İ. (2022). Örgüt Üyesi Olmamakla Birlikte Örgüt Adına Suç İşleme (TCK m. 220/6). Suç ve Ceza Dergisi, 15(3), 455-490.
- EGEMENOĞLU, A. (2017). Yargıtay Kararları Işığında 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Tehdit Suçu (TCK m. 106). İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 4(1), 59-102.
- ERMAN, S. (1981). Kaçakçılık Suçları, Ticari Ceza Hukuku (Cilt IV). İstanbul.
- ERSAN, A. (2013). Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK md. 220). İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 71(1), 381-409.
- EVİK, V. S. (2020). Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme, Özel Ceza Hukuku (Cilt VI). İstanbul.
- GEPPERT, K., HANACK, E., KRAUß, M. (2009). Strafgesetzbuch Leipziger Kommentar (Band 5). Berlin.
- İÇEL, K. (1972). Suçların İçtimai. İstanbul.
- KESKİN KİZİROĞLU, S., IŞIK, B., DUYSAK, M., ŞOHOĞLU, M. S. 7499 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Ceza Hukuku ve Ceza Muhakemesi Hukukunu Kapsayan Değişiklikler, Lexpera Blog, <https://427ed4ad35ba44b7b064990ff73f32a56e2e9b47.vetisonline.com/7499-sayili-ceza-muhakemesi-kanunu-ile-bazi-kanunlarda-degisiklik-yapilmasina-dair-kanun-ile-ceza-hukuku-ve-ceza-muhakemesi-hukuku-nu-kapsayan-degisiklikler/>, (E.T. 14.06.2026).
- KİTAPÇIOĞLU YÜKSEL, T. (2023). Silahlı Örgütlenme Suçu (TCK m. 314). Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 72(1), 295-342.
- KOCA, M. (2024). Terör Örgütü Yöneticisinin Örgütün Faaliyeti Çerçevesinde İşlenen Suçlardan Dolayı Sorumluluğu (Cilt 1). (Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Terörizm, Terör Suçları ve İnfaz Hukuku, Editör Prof. Dr. İzzet Özgenç). Ankara.
- KOCA, M., ÜZÜLMEZ, İ. (2025). Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (11. b.). Ankara.
- ÖNDER, A. (1994). Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler. İstanbul.

- ÖNOK, R. M. (2019). Yapısal Suçlarda Failin Tespiti: Müsterek Suç Girişimi (Joint Criminal Enterprise) ve Örgütsel Hakimiyete Dayalı Dolaylı Faillik Doktrinleri. İstanbul.
- ÖZBEK, V. Ö., DOĞAN, K., BACAĞIZ, P. (2025). Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (20. b.). Ankara.
- ÖZEK, Ç. (1990). Anayasayı İhlal Suçunda Hazırlık Hareketleri-İcra Hareketi. Yargıtay Dergisi, 16(1-2), 98-120 (*Anayasayı İhlal*).
- ÖZEK, Ç. (1963). Devletin Şahsiyetine Karşı İşlenen Cürümlerde Cezalandırılan Hazırlık Hareketleri (TCK. Mad. 168-171). İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 29(3), 458-520 (*Hazırlık Hareketleri*).
- ÖZEK, Ç. (1998). Organize Suç. (Prof. Dr. Nurullah KUNTER'e Armağan). İstanbul. (Organize Suç).
- ÖZGENÇ, İ. (2023). Suç Örgütleri (20. b.). Ankara.
- ÖZYÜKSEL, Ö. (2021). Türk Ceza Hukukunda Dolaylı Faillik. Ankara.
- SARITAŞ, E. (2008). Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türk Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Organize Suçlara İlişkin Düzenlemeler. (Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türk Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku, Proje Yöneticisi: Prof. Dr. Fatih Selami Mahmutoglu) İstanbul (*Organize Suç*).
- SARITAŞ, E. (2018). Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçları (TCK m. 220-221). İstanbul (*Örgütlenme*).
- SCHEIFF, B. (1997). Wann beginnt der Strafrechtsschutz gegen kriminelle Vereinigungen (§129 StGB)? Bonn.
- SCHÖNKE, A., SCHRÖDER, H. (2006). Strafgesetzbuch Kommentar. München.
- SELÇUK, S. (2011). Hukukun Terörle Sınırı. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 1(5), 57-92.
- SOYASLAN, D. (2024). Ceza Hukuku Özel Hükümler (15. b.). Ankara.
- ŞEN, E., ERYILDIZ, H. S. (2024). Suç Örgütü (6. b.). Ankara.
- TEZCAN, D., ERDEM, M. R., ÖNOK, R. M. (2022). Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku (20. b.). Ankara.
- TULAY, M. E. (2017). Kriminelle Vereinigungen im deutschen Strafrecht im Vergleich zum türkischen Strafrecht unter besonderer Berücksichtigung der Beteiligungsdogmatik (Band 44) (*Kriminelle Vereinigungen*).
- TULAY, M. E. (2019). Suç Örgütü Liderinin Cezai Sorumluluğuna İlişkin Hukuki Analiz ve Öneriler (TCK m. 220/5). Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, (38), 89-106 (*Örgüt Lideri*).
- TULAY, M. E. (2018). Örgüt Üyesi Olmamakla Birlikte Örgüt Adına Suç İşlemek (TCK m. 220/6). Sosyal Bilimler Dergisi, (26), 1-9 (*Örgüt Adına Suç İşlemek*).
- YALÇIN SANCAR, T. (1998). Çok Failli Suçlar. Ankara.
- YAŞAR, Y. (2019). Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçları (Tck m. 188, m. 192) (3. b.). Ankara.

- YAZAR, B. (2026). Suç Örgütü Yöneticilerinin Örgütün Faaliyeti Çerçevesinde İşlenen Suçlardan Dolayı Sorumluluğu. Ankara.
- YENİDÜNYA, A. C., İÇER, Z. (2013). Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu. Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 19(2), 797-829.
- YENİSEY, F. (2010). Örgüt Suçu, Muhakemesi ve Gizli Tanık. Köksal Bayraktar'a Armağan, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 9(1), 397-420.
- YILMAZ, A. Ç. (2023). Ceza Hukukunda Örgütlü Suçlar. Ankara (*Örgütlü Suçlar*).
- YILMAZ, Z. (2024). Örgüte Üye Olmamakla Birlikte Örgüt Adına Suç İşleyen Kişinin Cezai Sorumluluğu Açısından Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi. (İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku Sempozyumu, Suç Genel Teorisi ve Ceza Adaleti Bağlamında Güncel Mevzuat Değişikliklerine İlişkin Değerlendirmeler, Tam Metin Bildiri Kitabı) İstanbul (*Örgüt Adına Suç*).
- YURTLU, F. (2013). Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma, Kurulmuş Örgütü Yönetme veya Bu Örgüte Üye Olma. Ankara.